

Strateški plan ukupnog razvoja općine Preko
za razdoblje 2015.-2020.

iq group

Making your Business Greener

I.Q. d.o.o.
Pavla Hatza 2
10 000 Zagreb
OIB 61328511207

URED:
Ul. dr. Franje Račkog 9
10 000 Zagreb
01/4876 711

Autori: mr. sc. Ivana Ostoić, dipl. ing.

Marijana Muhić, univ. spec. pol.

Iva Boljat, bacc. oec.

Odobrio mr. sc. Ivana Ostoić, dipl. ing.

Direktor mr. sc. Ivana Ostoić, dipl. ing.

Datum Lipanj 2016.

SADRŽAJ

Popis tablica

Popis slika/fotografija

Kratice

SAŽETAK / UVODNA RIJEČ NAČELNIKA	1
1 UVOD	2
2 METODOLOGIJA I SUDIONICI	4
3 ANALIZA DRUŠTVENO-EKONOMSKE SITUACIJE NA PODRUČJU OPĆINE PREKO	8
3.1 Teritorijalni ustroj	8
3.1.1 NUTS podjela i značenje	8
3.3 Klimatske prilike	9
3.4 Prirodna i kulturna bogatstva	9
3.5 Stanovništvo	9
3.6 Infrastruktura	11
3.6.1 Prometna povezanost općine Preko	11
3.6.2 Opskrba energijom i telekomunikacijska infrastruktura	12
3.6.3 Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda	12
3.6.4 Gospodarenje otpadom	12
3.7 Gospodarstvo	13
3.7.1 Tržište rada	13
3.7.2 Poljoprivreda i ribarstvo	14
3.7.3 Turizam	15
4 SWOT ANALIZA	14
5 VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE	20
5.1 Vizija	20
5.2 Strateški ciljevi	20
6 POVEZNICA PLANA SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠIH RAZINA	24
6.1 Strategija Europa 2020	32
6.2 Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.	35
6.3 Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske	39
6.4 Program prostornog uređenja Republike Hrvatske	40
6.5 Prostorni plan Zadarske županije	44
6.6 Županijska razvojna strategija Zadarske županije	45
7 IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE	46
8 PRILOZI	48

Popis tablica

Tabela 1 Prijedlog uloga sudionika u procesu izrade Strateškog plana ukupnog razvoja općine Preko	4
Tabela 2 Registrirana nezaposlenost u općini Preko	11
Tabela 3 Zaposleni prema području djelatnosti	13
Tabela 4 Trajni nasadi poljoprivrednih kultura	15
Tabela 5 Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u općini Preko	15
Tabela 6 Dolasci i noćenja turista u općini Preko	17
Tabela 7 Usporedba ukupnog broja dolazak i noćenja	17
Tabela 8 Shema SWOT analize općine Preko	18

Popis slika/fotografija

Slika 1 Pregled dobne strukture	11
Slika 2 Stablo masline u Lukoranu	14
Slika 3 Stanje lokaliteta Moline 2014.....	16

Kratice

ARKOD	Sustav identifikacije zemljišnih parcela
APPRRR	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
BDP	Bruto domaći proizvod
DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo
DZS	Državni zavod za statistiku
DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode
EAFRD	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
EFRR	Europski fond za regionalni razvoj
EEC	Europska ekonomska komisija
EU	Europska unija
ha	hektar = 10.000 m ²
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
HOP	Hrvatski otočni proizvod
HPA	Hrvatska poljoprivredna agencija
HPK	Hrvatska poljoprivredna komora
JKP	Javno komunalno poduzeće
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa
FLAG	Lokalna akcijska grupa u ribarstvu
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja
LRS	Lokalna razvojna strategija
MRRŠVG	Ministarstvo regionalnog razvoja, šumarstva i vodnog gospodarstva
MO	Mjesni odbor
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
m.n.v.	metara nadmorske visine
NN	Narodne novine
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
PRR	Program ruralnog razvoja
RH	Republika Hrvatska
ROP	Regionalni operativni program
TZ	Turistička zajednica
ZŽ	Zadarska županija
ŽRS	Županijska razvojna strategija

SAŽETAK / UVODNA RIJEČ NAČELNIKA

Dragi mještani Općine Preko,

Strateški plan ukupnog razvoja Općine Preko za razdoblje od 2015. do 2020. godine predstavlja ključni strateški dokument kojim se definira smjer ukupnog gospodarskog i društvenog razvoja svih mjesta naše općine u razdoblju od 2015. do 2020. godine.

Ovo je prvi put da se donosi obuhvatni program ukupnog razvoja Općine Preko kao odgovor na sve razvojne izazove i prilike. Programom želimo odrediti dugoročnu viziju razvoja Općine, kreirati konkretnе korake, definirati listu projekata te razviti i podržati organizacijsku strukturu potrebnu za provedbu programa. Strategija predstavlja srednjoročni strateški dokument kojim definiramo ciljeve i prioritete razvoja Općine Preko za razdoblje od pet godina. Svojim sadržajem uklapa se u važeće strateške dokumente počevši od Županijske razvojne strategije, do širih strateških okvira na nacionalnoj i razini Europske unije.

Strategija je nastala uz snažnu potporu i sudjelovanje predstavnika javnog, poslovnog i civilnog sektora. Važno je bilo utvrditi pravce budućeg razvoja, što smo zajedno definirali kroz nekoliko ključnih područja:

- 1. Razvoj selektivnih oblika turizma i prepoznatljivost u regiji**
- 2. Poticanje inovativne poljoprivrede**
- 3. Razvoj infrastrukture**
- 4. Valorizacija i zaštita prirodnih i kulturnih resursa i njihovo održivo gospodarenje**
- 5. Poboljšanje kvalitete života**

Ciljevi i prioriteti kreirani su na osnovi lokalnih specifičnosti i potreba, ali i uzimajući u obzir širi strateški okvir i politike krojene na nacionalnoj i nadnacionalnoj, europskoj razini. Svjesni razvojnih potencijala koje imamo, želimo da svaki naš stanovnik svojim znanjima, vještinama i radom doprinese razvoju naše općine. Važno je naglasiti kako je Strategija u vlasništvu svih mještana i, kao takva, predstavlja konsenzus u utvrđivanju željenog smjera gospodarskog i društvenog razvoja. Njezino provođenje izravno će ovisiti o našem zajedničkom zalaganju. Svrha je Strategije postići da Općina Preko ostane jedna od najrazvijenijih otočnih općina, ne samo na području Zadarske županije, već i na cijeloj jadranskoj obali. Želimo da naši stanovnici ugodno žive, da naša općina i dalje bude uspješna te da ostane obrazovno i kulturno središte zadarskih otoka, koje tradiciju koristi za stvaranje novih vrijednosti.

Općinski načelnik
Karlo Novoselić

1 UVOD

Strateški plan ukupnog razvoja općine Preko za razdoblje 2015.-2020. temeljni je strateški dokument kojim se definiraju smjerovi razvoja različitih politika na lokalnoj razini, od poticanja poduzetništva, preko razvoja društvene infrastrukture do turizma i razvoja ljudskih potencijala. Strateški plan ukupnog razvoja sadrži viziju, ciljeve i prioritete lokalnog razvoja prepoznate od strane ključnih dionika na lokalnoj razini. Također sadrži i mјere odnosno konkretnе projekte kojima se žele ispuniti zadani ciljevi i prioriteti. Strateški plan ukupnog razvoja je srednjoročni strateški dokument koji se razvija za razdoblje od tri do maksimalno sedam godina, što predstavlja i programske cikluse zemalja članica EU kao što je Hrvatska (2015-2020).

Ciljevi i prioriteti programa kreiraju se na temelju lokalnih specifičnosti i potreba, ali i uzimajući u obzir širi strateški okvir i politike krojene na nacionalnoj i nadnacionalnoj (EU) razini. Također je vrlo važno shvatiti strateški plan ukupnog razvoja općine Preko kao neizostavan dio regionalnog razvoja te ga kao takvog uključiti u ključne regionalne/županijske razvojne planove.

Vlasništvo programa ukupnog razvoja je vlasništvo lokalnih dionika koji su kreatori politika i ocjenjivači uspjeha lokalnog razvoja. Što znači vlasništvo? Prije svega, misli se na odgovornost za provedbu programa ukupnog razvoja i njegovih krajnjih rezultata, što znači odgovornost struktura na vlasti prema cijelokupnom stanovništvu na području općine. Strateški plan ukupnog razvoja je živi dokument koji usmjerava razvoj općine, a partneri koji ga izgrađuju odgovaraju za uspjeh ili neuspjeh provedbe mјera koje su od presudne važnosti za pitanja razvoja infrastrukture, poduzetništva, turizma, industrije, zaposlenosti, te smanjenja nejednakosti.

Što su ciljevi strateškog plana ukupnog razvoja?

Ovo će biti prvi put da se donosi obuhvatni strateški plan ukupnog razvoja općine Preko kao odgovor na sve razvojne izazove i prilike. Razvoj strateškog plana ukupnog razvoja je odgovornost donositelja politika na razini Općine, ali i svih ostalih dionika koji su zainteresirani za razvojne procese na lokalnoj razini. Za uspješno moderiranje programa ukupnog razvoja koristit će se tehnička pomoć (projektni tim I.Q.) čiji je cilj pružiti podršku lokalnim dionicima u kreiranju institucionalnog i strateškog okvira za ukupni društveni i gospodarski razvoj.

Što se želi postići razvojem programa ukupnog razvoja:

- Odrediti dugoročnu viziju razvoja općine
- Kreirati konkretnе korake (razvojne prioritete) ka ostvarenju vizije
- Definirati listu projekata kojima će se provesti strateški plan ukupnog razvoja
- Razviti i podržati organizacijsku/provedbenu strukturu potrebnu za provedbu programa ukupnog razvoja.

Strateški plan ukupnog razvoja općine Preko ima za cilj definirati efikasno korištenje lokalnih resursa i investicijskih projekata koji će dugoročno osigurati opći razvoj zajednice i poboljšati kvalitetu življenja. Uz gospodarski aspekt razvoja, strateški plan ukupnog razvoja analizira i prostorni, okolišni i demografski aspekt razvoja uzimajući u obzir da se u provedbeni proces aktivno uključi lokalno stanovništvo.

Ostvarivanjem ciljeva, odnosno provedbom mjera iz strateškog plana ukupnog razvoja općine Preko stvorit će se novi načini razvoja poljoprivrede i turizma, te poduzetništva. Neizostavan dio strateškog plana ukupnog razvoja čine i definirane aktivnosti i koraci za praćenje provedbe kojima jedinica lokalne samouprave preuzima odgovornost za svoj razvoj.

2 METODOLOGIJA I SUDIONICI

Strateški plan ukupnog razvoja bit će izrađen u skladu s Pravilnikom o obveznom sadržaju, metodologiji izrade i načinu vrednovanja županijskih razvojnih programa, a koji je propisalo Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU. Kako bi se uskladili strateški dokumenti na svim razinama (županijskoj i gradskoj) i time olakšao proces razvoja, provedbe i praćenja istih, preporuka je koristiti sličnu metodologiju razrade i strukturu samog dokumenta prilikom razvoja strateškog plana ukupnog razvoja općine Preko. Detaljno objašnjenje svih poglavlja neće biti dotaknuto ovom metodologijom jer je riječ o standardnim elementima svakog razvojnog programa, već će biti objašnjeno dionicima prilikom samog rada na razvoju dokumenta.

Projektni tim za pružanje potpore procesu izrade strateškog plana ukupnog razvoja sastojat će se od jednog ključnog stručnjaka Ivane Ostojić, te stručnjaka za izradu multikriterijske analize za prioritizaciju projekata. Stručnjaci će strukturu i proces razvoja politika lokalnog razvoja osmisliti i prezentirati **Radnoj skupini za izradu strateškog plana ukupnog razvoja**. Radna skupina trebala bi biti imenovana od strane Općine Preko te bi njezin sastav trebao uključivati predstavnike jedinice lokalne samouprave (predstavnike upravnih odjela), predstavnike organizacija civilnog društva te predstavnike privatnog sektora (udruge, individualne poduzetnike). Radna skupina treba okupiti predstavnike navedenih sektora što znači izbjegavanje prevelikog broja članova i veću operativnost prilikom izrade strateškog plana ukupnog razvoja.

Osim ove, šire radne skupine, formirat će se i Radne podskupine (tematske radne skupine) sa ciljem što operativnijeg djelovanja i ekspertize u pojedinim sektorima koji će se pokazati najznačajnijim za realizaciju ciljeva lokalnog razvoja. Radne podskupine će uključivati članove Radne skupine, ali i druge dionike, sa specifičnim sektorskim znanjem i iskustvom.

Općina Preko bi trebala nominirati koordinatora radi logističke potpore Radnoj skupini i radnim podskupinama te radi kontakta s projektnim timom. Potporu procesu izrade strateškog plana ukupnog razvoja putem svojih inputa pružit će projektni tim potpomognut lokalnim koordinatorom.

Tablica 1 prikazuje prijedlog matrice sa specifičnim ulogama, dužnostima, nadležnostima i odgovornostima koja će biti redefinirana i detaljnije razrađena tijekom prvog sastanka s koordinatorom radi boljeg uklapanja strukture u obilježja Radne skupine.

Tabela 1 Prijedlog uloga sudionika u procesu izrade strateškog plana ukupnog razvoja

Zadaci, uloge, dužnosti, nadležnosti i odgovornost	Radna skupina	Radne podskupine	Koordinator	Stručnjaci
Tijelo za donošenje odluka	X			

Omogućavanje i potpora procesu donošenja odluka te sektorska ekspertiza		X	X	X
Rukovođenje radom Radne skupine			X	
Koordinacija procesa izrade strateškog plana ukupnog razvoja			X	X
Priprema baze projekata		X	X	X
Prioritizacija i odabir projekata	X	X		
Omogućavanje i potpora procesu prioritizacije i odabira projekata			X	X
Administrativna i logistička potpora			X	

Proces razvoja strateškog plana ukupnog razvoja mora biti jednostavan, lako ponovljiv i provediv u budućnosti. Ovdje donosimo tijek procesa razvoja istog u četiri jednostavna koraka.

Korak 1: Izrada analize situacije

Projektni tim će identificirati izvore podataka koje je potrebno prikupiti za izradu kvalitetne analize društveno-gospodarske situacije, prikupiti podatke, analizirati ih i prezentirati Radnoj skupini. Analiza stanja poslužit će kao podloga odnosno početna točka za kreiranje razvojnih prioriteta.

Moguća područja analize su:

- geografski položaj i prometna povezanost;
- prirodna obilježja;
- zaštita okoliša;
- demografske značajke;
- infrastruktura;
- gospodarstvo;
- tržište rada;
- društvene djelatnosti (obrazovanje, socijalna skrb);
- institucionalni okvir za upravljanje razvojem (resursi i dionici uključeni u odlučivanje o i provedbu razvojnih programa i projekata);
- evaluacija potencijalnih prethodnih strateških planova, razvojnih programa i projekata.

Analiza stanja, kao i ova metodologija raspravit će se detaljno na početnom sastanku Radne skupine i projektnog tima. Na ovom sastanku će se dogоворити i sastav radnih podskupina te teme kojima će se baviti.

Korak 2: Definiranje vizije, ciljeva i prioriteta strateškog plana ukupnog razvoja

Projektni tim u suradnji s Koordinatorom organizirat će radionicu za definiranje SWOT analize (analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji) i ciljeva/prioriteta strateškog plana ukupnog razvoja jedan mjesec nakon početnog

sastanka. Projektni tim će moderirati nastanak SWOT analize i definiranje prioriteta/ciljeva strateškog plana ukupnog razvoja. Razvoj SWOT analize i prioriteta/ciljeva trebao bi se temeljiti na potrebama općine i slijediti prioritetne osi zacrtane operativnim programima za regionalnu konkurentnost i koheziju te razvoj ljudskih potencijala. Između koraka 2 i 3, dionici bi trebali rafinirati ciljeve i prioritete, te početi s identifikacijom mjera strateškog plana ukupnog razvoja odnosno konkretnih razvojnih projekata. Svaka mjera trebala bi biti jedan ili više konkretnih projekata. Konkretni projekti i projektne ideje identificirat će se počevši od koraka 1 i trajat će do koraka 4. Ovaj proces teći će usporedno s procesom razvoja strateškog plana ukupnog razvoja. Projektni tim će izraditi strukturu projektnog portfolija i zajedno s Radnom skupinom identificirati projekte i projektne ideje. Projekti koje će biti dio akcijskog plana za provedbu strateškog plana ukupnog razvoja (korak 4) bit će razrađene do razine projektnog sažetka.

Korak 3: Definiranje modaliteta provedbe strateškog plana ukupnog razvoja

Modaliteti provedbe uključuju definiranje okvira za provedbu odnosno uloga i odgovornosti dionika u provedbi i praćenju strateškog plana ukupnog razvoja te identificiranje izvora financiranja. Na drugom sastanku radne skupine (nakon prezentiranja ciljeva, prioriteta i mjera) će se utvrditi točno koje su institucije i organizacije nositeljice prioriteta strateškog plana ukupnog razvoja odnosno pojedinih mjera i koje su njihove uloge i odgovornosti. Također bi se trebalo ustvrditi način praćenja strateškog plana ukupnog razvoja te izvještavanje o napretku provedbe nositelja pojedinih prioriteta i mjera. Sustav praćenja bit će temeljen na objektivno provjerljivim pokazateljima u skladu s ciljevima i prioritetima strateškog plana ukupnog razvoja. Na ovom sastanku, projektni tim prezentirat će dostupne izvore financiranja te uskladiti, zajedno s članovima Radne skupine, potencijalne izvore financiranja s predloženim mjerama. Između koraka 3 i 4 potrebno je provesti konzultacije sa širom grupom dionika te upoznati građane s nacrtom strateškog plana ukupnog razvoja. Konzultacije se mogu provesti kroz javnu prezentaciju, e-mail konzultacije i sl.

Korak 4: Izrada Akcijskog plana provedbe strateškog plana ukupnog razvoja

Nakon procesa konzultacija, Koordinator će organizirati sastanak/radionicu za definiranje Akcijskog plana za provedbu strateškog plana ukupnog razvoja. Prije same radionice stručnjaci će izraditi multikriterijsku analizu zrelosti projekata koja će omogućiti objektivnu ocjenu projekata koji će ući u Akcijski plan. Na radionici će se na temelju multikriterijske analize odrediti prioritetni projekti, definirati ciljevi Akcijskog plana te identificirati finansijski izvori. Akcijski plan trebao bi se kreirati za razdoblje od 1-2 godine i sadržavati sljedeće podatke:

- ciljeve;
- predviđene aktivnosti;
- razdoblje provedbe plana i pojedinih aktivnosti;
- izvršitelje aktivnosti;
- međusobnu povezanost aktivnosti;
- prioritizaciju aktivnosti;
- troškove provedbe pojedinih aktivnosti;
- izvore financiranja aktivnosti;
- načine i indikatore praćenje ostvarivanja plana;

- kontrolu provedbe plana.

Posljednja faza u razvoju strateškog plana ukupnog razvoja, bit će sastanak radne skupine na kojem će strateški plan ukupnog razvoja službeno biti usvojen, te izrađen plan komuniciranja sa širom javnosti.

3 ANALIZA DRUŠTVENO-EKONOMSKE SITUACIJE NA PODRUČJU OPĆINE PREKO

3.1 Teritorijalni ustroj

Prema odredbama Zakona o područjima županija, gradova i općina¹ Općina Preko određena je kao jedinica lokalne samouprave u sastavu Zadarske županije. Smještena je u središnjem dijelu Jadranske Hrvatske, na otoku Ugljanu čije je prometno i administrativno središte. Nalazi se na sjeverozapadnom dijelu otoka Ugljana, udaljena od glavnog županijskog središta Zadra samo 3,5 nautičke milje. Općina Preko obuhvaća gotovo dvije trećine otoka Ugljana i prostire se na 54,9km, dok duljina obalne linije iznosi 85,36km. Obuhvaća i otoke Galevac (Školjić), Ošljak, Rivanj i Sestrunj te nenastanjene otoke Tri Sestrice, Mali i Veliki Paranak i Idula. U sklopu općine nalazi se osam statističkih naselja; Lukoran, Ošljak, Poljana, Rivanj, Sestrunj, Sutomišćica, Ugljan te istoimeno naselje Preko. Općina dijeli otok sa još dvije općine, sa susjednom općinom Kali, te općinom Kukljicom na samom jugu otoka. S obzirom da su otok Ugljan i Pašman povezani mostom Ždrelac, općina Preko ima izlaz i na južni dio Zadarske županije, preko grada Biograda.

3.1.1 NUTS podjela i značenje

Za buduće razdoblje važno je koristiti podjelu prema europskoj nomenklaturi prostornih jedinica za statistiku NUTS (fr: Nomenclature des unités territoriales statistiques)². Prema toj podjeli države se dijele na tri razine. Podjela je sljedeća:

- NUTS1: Republika Hrvatska
- NUTS2: Dvije statističke regije: Kontinentalna Hrvatska i Jadranska Hrvatska
- NUTS3: Županije i gradovi

Općina Preko spada u statističku regiju Jadranska Hrvatska, a nadalje u Zadarsku županiju (na NUTS 3 razini) te je sama općina statistička jedinica na LAU 2 razini. Spomenuta klasifikacija usuglašena je sa Statističkim uredom Europskih zajednica (Eurostat) te olakšava provedbu i praćenje razvojnih projekata i usmjeravanje sredstava na pojedina područja unutar statističkih regija.

NUTS-financijsko i razvojno značenje³:

- Podloga za određivanje prihvatljivosti prostornih jedinica za korištenje fondova Europske unije u okviru Kohezijske politike
- Prostorna razina na kojoj se mogu izrađivati programski dokumenti za potrebe Kohezijske politike

¹Narodne novine NN (86/06, 125/06, 16/07, 95/08, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15)

²Dostupno na: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/nomenclatures/>

³MRRFEU. Dostupno na:

<https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages//0%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj//Nova%20statisti%C4%8Dka%20klasifikacija%20prostornih%20jedinica%20RH%20-%20NUTS%202.pdf>

NUTS klasifikacija, sukladno kojem je cijeli njezin teritorij podijeljen na nekoliko razina prostornih jedinica ili cjelina, služi kao podloga za provođenje Kohezijske politike EU. Sredstva Kohezijske politike, odnosno ulaganja iz strukturnih fondova i Kohezijskog ili investicijskog fonda, u novom finansijskom razdoblju Europske unije 2014.-2020. usmjereni su prema tri skupine europskih regija, kako slijedi:

- tzv. manje razvijene regije - čiji je BDP po stanovniku manji od 75 % prosjeka EU;
- tzv. regije u tranziciji - čiji je BDP po stanovniku između 75 % - 90 % prosjeka EU;
- tzv. razvijene regije - čiji je BDP po stanovniku viši od 90 % prosjeka EU;

Prema Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske (NN 147/14), Općina Preko spada u IV. skupinu jedinica lokalne samouprave, čija je vrijednost indeksa razvijenosti⁴ 100 % - 125 % prosjeka Republike Hrvatske. Indeks razvijenosti općine iznosi 101,91 %.⁵

3.3 Klimatske prilike

Otok Ugljan, kao i ostali otoci Zadarskog arhipelaga, te uski obalni pojas Jadranskog mora, pripada tipu sredozemne ili mediteranske klime, umjereno tople kišne klime sa suhim ljetima i blagim zimama. Klima takvih karakteristika dobila je i simboličan naziv klima maslina, po glavnoj biljnoj vrsti maslini koja uspijeva na takvim područjima. Prosječna godišnja temperatura iznosi 15°C, prosječna ljetna 24°C, dok prosječna zimska iznosi 12°C što potvrđuje da je život u mediteranskoj klimi ugodan tijekom cijele godine. U općini Preko ljeti uglavnom prevladava dugotrajno vedro vrijeme. Insolacija iznosi oko 2500 sati godišnje, a more je ugodno za kupanje od početka lipnja, do sredine listopada. Zime su kišovitije i vjetrovitije. Srednja godišnja količina padalina iznosi 900mm, a najviše kiše padne u jesen, u listopadu i studenom. Bura uglavnom puše zimi, dok je jugo karakterističniji za jesen i proljeće. Od ostalih vjetrova karakterističnih za ovo područje ističu se tipični vjetrovi Jadranske Hrvatske; maestral, tramuntana, burin i levant.

3.4 Prirodna i kulturna bogatstva

Mediterski tip klime, kao i reljef utjecao je na razvoj raznolike, autohtone mediteranske vegetacije, pa otok Ugljan još i nazivaju zelenim otokom. U autohtonu vegetaciju otoka, a time i općine pripadaju šume hrasta crnike i alepski bor, te makija kojom je otok prekriven. Za otočni pejzaž, osobito su karakteristični i visoki čempresi. Općina Preko tako ima sva obilježja mediteranske vegetacije, koju prvenstveno karakterizira već spomenuta maslina. Maslina kao poljoprivredna kultura u općini ima povijesno značenje i uzgaja se više od 2000 godina.

⁴Indeks razvijenosti – kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerjenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave

⁵MRRFEU. Ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne samouprave prema razvijenosti

Relevantan je podatak, da se u općini nalaze prastara stabla maslina koja su prema procjenama nekih stručnjaka stara i do 2000 godina.⁶ Od ostalih kultiviranih biljaka, najviše se ističu vinova loza, badem, tamaris, rogač, te mnogo samoniklog ljekovitog bilja, i to sljeza, lavande, ružmarina i timijana.

Uz ostala prirodna bogatstva, svakako treba istaknuti i more, kao dio prostora koji ima funkciju poveznice glavnog otoka s otocima i otočićima koji čine općinu Preko. Kada govorimo o moru, koje čini dobar dio površine općine Preko, kao posebnost je potrebno spomenuti i o cjelovitost arhipelaga kao značajnog prirodnog bogatstva općine Preko: otočić Galevac, otok Ošljak, otok Rivanj, otok Sestrunj, Idula i Sestrice. Osim biljnog pokrova na kopnu, zanimljivo je i ekološki čisto podmorje oko općine te duga obala, odnosno obalna linija koju imaju zajedno navedeni otoci.

Općina obiluje i raznolikom kulturno-povijesnom baštinom. Najviše se ističe arheološki lokalitet iz 1 st., villa rustica sa kamenim prešama za preradu maslina u Mulinama, kao najstarije nalazište iz rimskog doba na otoku Ugljanu. Zatim kasnoantički mauzolej iz 4.-5.st., te starokršćanska memorija također iz 4. i 5. st. Pod zaštićenom materijalnom baštinom, u kategoriji ruralno-urbane cjeline ističe se samostanski kompleks sv. Pavla Pustinjača iz 1439. godine na otočiću Galevac. U bogatoj samostanskoj arhivi mogu se pronaći i tekstovi na glagoljici.

Dio naselja Rivanj, također je zaštićen kao povijesna kulturna baština u istoj kategoriji. Od zaštićenih spomenika kulture ističu se brojne sakralne građevine i tvrđave. Tvrđava sv. Mihovila u naselju Preko, venecijanska utvrda iz 13. st. nastala u 6. st., te ponovo sagrađena u 13. st. Sa svojim panoramskim pogledom, danas je možda najpoznatije izletište na otoku. Neke od najpoznatijih sakralnih građevina u općini su svakako; crkva sv. Ivana Krstitelja iz 11. st. u naselju Preko, crkva sv. Lovre u Lukoranu, zatim u naselju Ugljan; crkve sv. Kuzme i Damjana iz 1372. god., crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije iz 1346.god., crkva Svih Svetih iz 1390. god., crkva sv. Hipolita i Kasijana 1350. god samo su neke od bogatog crkvenog nasljeđa kojim otok obiluje.

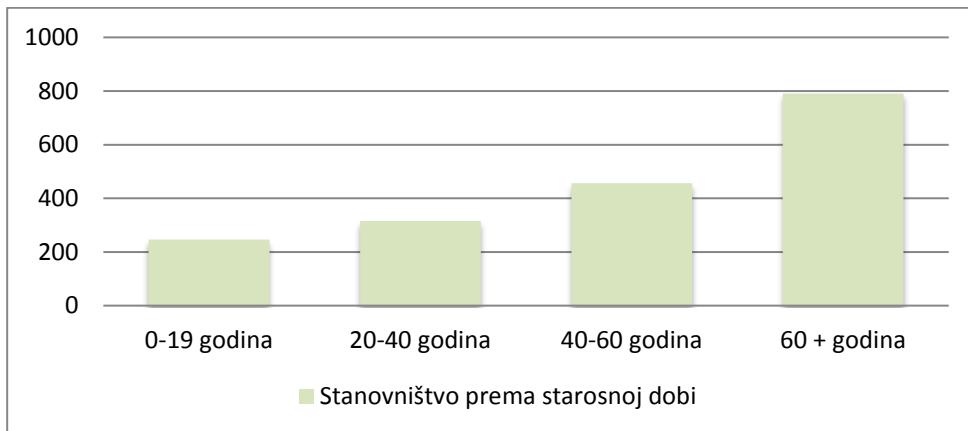
3.5 Stanovništvo

Prema Popisu stanovništva iz 2011. godine, općina ima 3.805 stanovnika, što čini 2,2% ukupnog stanovništva Zadarske županije. Muškaraca je nešto više, 1.998 (52,5%), dok je žena 1.807(47,5%). Usporedno sa Popisom stanovništva iz 2001. godine, općina bilježi pad broja stanovnika od 1%. Prosječna starost stanovnika općine prilično je visoka i iznosi 50,4 godine.

Slika 1 prikazuje da u općini prevladava uglavnom starija populacija, dok je mlađe populacije znatno manje, što možemo pripisati "odljevu mozgova", nedostatku radnih mesta, niskom natalitetu, te ostalim prijetnjama s kojima se općina suočava. Takvi nam podatci ukazuju da općina prati postojeće negativne trendove županije, kao i cijele Republike Hrvatske.

⁶Izvor: JLS.

Slika 1 Pregled dobne strukture

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011.

Radno sposobnog stanovništva (od 15-64 godine) u općini je 2.327 (61,1%). Prema podatcima registrirane nezaposlenosti HZZ-a, nezaposlenih u općini 2015. godine je bilo 96. Većinu evidentirane nezaposlene populacije čine žene, kako u 2015. godini tako i unazad tri promatrane godine (vidi Tabela 2). Također je vidljiv problem nezaposlenosti kod mlađe populacije, pa tako u najugroženiju skupinu spadaju mladi u dobi od 25-34 godine života. Najviše nezaposlene populacije čine osobe sa završenim trogodišnjim i četverogodišnjim srednjoškolskim obrazovanjem (strukovne škole i gimnazije), a slijede ih osobe sa završenom visokom stručnom spremom. U sljedećoj tablici može se primijetiti da usprkos mnogo problema s kojima se općina suočava, nezaposlenost u općini sa godinama kontinuirano opada.

Tabela 2 Registrirana nezaposlenost u općini Preko

GODINA	2013.	2014.	2015.
Muškarci	62	52	39
Žene	66	63	58
Ukupno	128	115	96

Izvor: HZZ, 2016.

3.6 Infrastruktura

3.6.1 Prometna povezanost općine Preko

Dobra prometna infrastruktura i povezanost bitni su preduvjet za razvoj. Glavna prometna kretanja općine odvijaju se preko trajektne luke Preko u istoimenom naselju, s kojom je općina povezana trajektnom linijom sa zadarskom Gradskom lukom. Trajektna linija Zadar-Ošljak-Preko već desetljećima je najfrekventnija linija u pomorskom putničkom prometu. Od 2015. godine nakon izgrađene nove luke Gaženica u Zadru, Zadar i Preko povezuje i nova brodska linija namijenjena isključivo putnicima.

Jedina državna cesta koja prolazi općinom je D110 Mulin-Tkon, koja prolazi kroz nekoliko naselja općine: Ugljan, Lukoran, Sutomišćica, Poljana i Preko. Općinskih cesta ima 50 km od kojih je 10 km neasfaltirano, te nerazvrstanih cesta 25 km, od čega 13 km neasfaltirano⁷.

3.6.2 Opskrba energijom i telekomunikacijska infrastruktura

Svih 1427⁸ privatnih kućanstava u općini Preko priključena su na elektro-energetski sustav, te napajanje energijom na području općine iznosi 100 %. Prostor općine zbog svojih prirodnih karakteristika ima velik potencijal za razvoj obnovljivih izvora energije, poput sunčeve energije, što bi dodatno unaprijedilo život stanovnika s ciljem održivog razvoja.

Područje općine također je 100 % prekriveno mobilnom i fiksnom telefonijom, te je omogućeno spajanje brzim internetom na cijelom dijelu općine.

3.6.3 Vodoopskrba, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda

Iako je problem vode izrazito naglašen na otocima, jer vodoopskrba otoka čini jedan od temeljnih infrastrukturnih problema tog područja, od ostalih otoka zadarskog arhipelaga samo je Ugljan pokriven vodovodnim sustavom koji je spojen s kopnjom. Na području općine Preko postoji jedna vodosprema te dvije javne cisterne u Preku i jedna na otoku Ošljaku. Na otoku se još ne vrši desalinizacija boćate ili morske vode. Kanalizacijska mreža ne postoji u svim naseljima općine. Otpadne vode, kojih ima najviše u ljetnim mjesecima, za vrijeme turističke sezone, u nekim mjestima općine, skupljaju se u sabirnim jamama. Sabirne jame u pravilu su izgrađene nekvalitetno s propusnim stjenkama i dnom pa se otpadne vode gube u podzemlju i otječu prema moru. U naseljima u kojima postoji kanalizacijska mreža, upitne je okolišne prihvatljivosti i kao takva velika prepreka za održiv razvoj turizma u općini. Potrebna je modernizacija sustava odvodnje (broj vodovodnih priključaka je 2801; odvodnja 821), te je potrebno izgraditi sustav pročišćavanja otpadnih voda. Osim navedenog, potrebno je i riješiti sustav navodnjavanja koji bi se koristio u poljoprivredne svrhe, te za navodnjavanje pojedinih mediteranskih poljoprivrednih kultura.

3.6.4 Gospodarenje otpadom

Općina Preko nema vlastito odlagalište otpada, pa je potrebno otpad odvoziti brodovima na kopno. Otpad se najčešće odvozi na gradsko odlagalište otpada u Zadru, dok se komunalni otpad odvozi u Županijski centar za gospodarenje otpadom.⁹ U općini Preko djeluje komunalno poduzeće za odlagalište i prikupljanje otpada Otok Ugljan d.o.o.

⁷Izvor: JLS

⁸ DZS, Popis stanovništva 2011.

⁹Izvor: JLS

3.7 Gospodarstvo

3.7.1 Tržište rada

Obrazovanost stanovništva jedan je od ključnih pokretača gospodarskog razvoja. Podatci Popisa stanovništva 2011. godine, pokazuju da je 544 osobe imalo samo osnovnoškolsko obrazovanje. Najviše je stanovnika sa srednjoškolskim obrazovanje (1.739), od kojih 1.568 ima završenu industrijsku, obrtničku ili tehničku školu u trajanju od 3 do 4 godine, dok je stanovništva sa završenom gimnazijom 166. U srednjoškolskom obrazovanju, najviše je u obrazovnom području inženjerstva, prerađivačke industrije i građevinarstva, u uslugama i obrazovnom području društvenih znanosti, poslovanja i prava. Stanovništva sa visokim obrazovanjem ima ukupno 368, od kojih višu školu, stručni studij ili prvi stupanj fakulteta ima 213 osoba, sveučilišni studij 150, magisterij četiri osobe, te jedan doktorat. Od visokoobrazovanog stanovništva najviše ih se obrazovalo na područjima usluga, društvenim znanosti, poslovanjem i pravom, te humanističkim znanostima i pravu.

Prema područjima djelatnosti (NKD 2007) u općini je prema podatcima Popisa stanovništva 2011. bilo najviše u zdravstvu i socijalnoj skrbi, poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu, prijevozu i skladištenju, trgovini na veliko i malo, pružanju usluga smještaja, te pripreme i usluživanja hrane. Ostale djelatnosti, kao što su građevinarstvo, prerađivačka industrija, rudarstvo, opskrba el. energijom i vodom i financije slabije su zastupljene.

Tabela 3 Zaposleni prema području djelatnosti

PODRUČJE DJELATNOSTI PREMA NKD-u (2007)	Ukupno	Muškarci	Žene
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	131	130	1
B Rudarstvo i vađenje	2	2	-
C Prerađivačka industrija	53	45	8
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	13	13	-
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom	25	23	22
F Građevinarstvo	46	42	4
G Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	128	25	103
H Prijevoz i skladištenje	135	125	10
I Djelatnost pružanja smještaja, te pripreme i usluživanja hrane	105	54	51
J Informacije i komunikacije	10	2	8
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	15	5	10
L Poslovanje nekretninama	3	3	-
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	12	3	9
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	18	14	4
O Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	37	15	22
P Obrazovanje	55	8	47
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	184	52	132
R Umjetnost, zabava i rekreacija	26	18	8
S Ostale uslužne djelatnosti	23	8	15

Izvor: Popis stanovništva, DZS, 2011.

3.7.2 Poljoprivreda i ribarstvo

Poljoprivreda

Kao i na ostalim otocima i priobalju, stanovnici općine bave se poljoprivredom za vlastite potrebe. Od ukupno 1427 kućanstava u općini Preko, ukupno korištenog poljoprivrednog zemljišta ima 133,31 ha. Maslinici pokrivaju najviše 647,54 ha, dok se $\frac{1}{4}$ obrađuje; oranice 5,09 ha, voćnjaci 0,56 ha i vinogradi 2,12 ha.¹⁰ Zbog podneblja u kojem se nalazi, općina Preko ima izvanredan potencijal za uzgoj maslina. Osim obrađenih maslinika, stabla maslina prostiru se i na neobrađenim površinama, zaraslih korovom. Tradicija uzgoja maslina u općini seže još od doba antike, a o tome svjedoče rimske ostaci tijeska za preradu maslina u Mulinama, brojne suhozide te stari maslinici u naselju Lukoran i oko njega. Tako područje naselja Lukoran posjeduje najveću koncentraciju najstarijih maslina na otoku Ugljanu, te su neka stabla prema procjenama stručnjaka stara od 1500 do 2000 godina.¹¹ Zanimljiv je i podatak da su osim već poznatih autohtonih sorti, otkrivene i potpuno nove sorte maslina. U posljednje vrijeme se sve više pozornosti daje maslinama i maslinarstvu, pa se tako osim obnove starih maslinika ulaže i u vrednovanje maslinarske tradicije na otoku, sa željom da se proizvede i zaštiti vrhunski ekološki proizvod prepoznatljiv u svijetu.

Slika 2 Stablo masline u Lukoranu

Izvor: Adam VIDAS. www.zadarskilist.hr

Od poljoprivrednih kultura koje se uzgajaju na području općine, osim maslina i vinove loze, u većoj mjeri uzgajaju se i smokve, citrusi i bademi, a u nešto manjoj mjeri jabuke, kruške, marelice i lješnjaci.

¹⁰DZS. Popis stanovništva 2011.

¹¹Izvor: JLS.

Tabela 4 Trajni nasadi poljoprivrednih kultura

Trajni nasadi	Broj stabala ukupno
Masline	21.222
Vinova loza	28.000
Smokve	749
Citrusi	679
Bademi	251
Šljive	133

Izvor: Popis poljoprivrede 2003.

Prema tipu poljoprivrednih gospodarstava, općina Preko broji 85 obiteljskih gospodarstava, jednu zadrugu u naselju Preko, te jedno trgovacko društvo u naselju Ugljan.¹²

Sljedeća tabela prikazuje broj poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava, kao i njihove površine u hektarima u ostalim naseljima općine Preko.

Tabela 5 Obiteljska poljoprivredna gospodarstva u općini Preko

Naselja	Lukoran	Poljana	Preko	Rivanj	Sutomišćica	Ugljan
Broj OPG	12	13	23	1	11	25
Površina (ha)	8,24	3,79	19,08	0,22	6,11	48,08

Izvor: ARKOD baza podataka, 2015.

Stočarstvo kao primarna grana poljoprivrede također je prisutna u općini. Od stoke se uzgajaju ovce i koze. Općina broji 181 grla stoke na tri poljoprivredna gospodarstva¹³. Registriranih ribara u općini je devet (koćarice).

3.7.3 Turizam

Ugodna mediteranska klima, netaknuta priroda i kulturna baština oduvijek su privlačili strane i domaće turiste na otok Ugljan. Iako su to glavni turistički aduti kako Republike Hrvatske, tako i općine Preko, u svrhu razvoja gospodarstva potrebno se odmaknuti od te tradicionalne turističke ponude. Na području turizma, općina turistima nudi specifične oblike turizma čiji se razvoj temelji pretežito na prirodnim, kulturnim i društvenim resursima.

Zbog mnoštva manjih i većih uvala, općina Preko idealna je za nautički turizam. Jedrenje, surfanje i ronjenje, također su jedne od sportsko-rekreativnih aktivnosti koje općina nudi.

Zbog geografskih posebnosti, turisti mogu uživati i u različitim sadržajima za rekreaciju i na kopnu. Mnogobrojne staze za šetnju, biciklističke rute, te slobodno penjanje od kojih se najviše ističe penjanje na liticu Željina (219m).

¹²Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Dostupno na: <http://www.aprrr.hr/statistika-2015-1743.aspx>

¹³ARKOD baza podataka, 2015. Dostupno na: <http://www.aprrr.hr/statistika-2015-1743.aspx>

Najviši vrh otoka Ščah (288m), s predivnim pogledom, često je mjesto turističkih i planinarskih posjeta. Općina svojim karakteristikama ostavlja još mogućnosti za dodatan razvoj sportsko-rekreativnih sadržaja, a posebice razvoj zdravstvenog turizma zbog svojih klimatskih obilježja.

Ako pogledamo segment kulturnog turizma, prema podacima The Travel and Tourism Competitiveness Report 2013, Hrvatska zadovoljava prema kvaliteti/raspoloživosti kulturnih odnosno prirodnih atrakcija u globalu (u segmentu kulturnih atrakcija zauzima 32, a u domeni prirodnih 56 mjesto na svjetskoj ljestvici), no lokalno na razini otoka Ugljana i općine Preko ovaj dio ponude nije valoriziran, iako postoji dokazano bogato povijesno-kulturno nasljeđe.

Općina Preko je još iz Antike poznata po vrlo kvalitetnom maslinovom ulju koje se ondje proizvodilo te je nazvano «Oleum liburnicum», a o njegovoj kvaliteti svjedoče i zapisi iz tog vremena. Tijekom sredine prošlog stoljeća na otoku su provedena arheološka istraživanja, koja se nastavljaju u periodu od 1997. do 2007. pod vodstvom Arheološkog muzeja iz Zadra, a s ciljem potvrde i revalorizacije antičkih nalaza i to posebice rimske centauracije otoka, antičkih spomenika te najvrjednije nalaza – ostatke rimske luke, rimske ville rustice i antičke uljare s tjeskom na lokalitetu Miline. Ovaj lokalitet uopće nije označen, te kao takav nažalost nema trenutno nikakvu vrijednost u turističkoj ponudi otoka.

Slika 3 Stanje lokaliteta Miline 2014.

Izvor: JLS.

Općina nudi raznoliku vrstu smještajnih kapaciteta za turiste. Turisti uglavnom ostvaruju noćenja u kućanstvima (turistički apartmani), zatim slijedi smještaj u marinama, kampovima, te naposljetku smještaj u hotelima¹⁴. Sljedeća tabela nam pokazuje broj dolazaka i noćenja turista u općini 2015. godine.

¹⁴Izvor: JLS.

Tabela 6 Dolasci i noćenja turista u općini Preko

DOLASCI			NOĆENJA		
Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno	Domaći turisti	Strani turisti	Ukupno
3 023	15 692	18 715	26 244	139 276	165 520

Izvor: DZS, Dolasci i noćenja turista u 2015.

Prema podatcima dobivenim od jedinice lokalne samouprave, ukupni broj turističkih dolazaka u 2010. godini iznosio je 26.078, a ukupan broj noćenja iznosio je 203.637, što danas pokazuje pad u dolascima i noćenjima turista koje je općina ostvarila.

Tabela 7 Usporedba ukupnog broja dolazak i noćenja

2010.		2015.	
Dolasci	Noćenja	Dolasci	Noćenja
26 078	203 637	18 715	165 520

Izvor: Vlastita obrada. 2016.

Iako općina svojom raznolikošću ima sve preduvjete za povećanje broja dolazaka turista i produživanje turističke sezone, čini se kako nije iskoristila sav potencijal koji ima.

4 SWOT ANALIZA

SWOT analiza (eng. s-strengths, w-weaknesses, o-opportunities, t-threats) je instrument ili tehnika strateškog planiranja, kojom se prepoznaju podatci relevantni za određivanje elemenata razvoja, u ovom slučaju jedinice lokalne samouprave. To je analitička metoda koja na jednostavan i praktičan način pomaže odrediti i procijeniti lokalnu situaciju, te sagledati cijelokupno stanje iz različitih perspektiva. Svojim jednostavnom podjelom na snage, slabosti, prilike i prijetnje omogućava dobar pregled cijelokupne situacije u kojoj se jedinica lokalne samouprave nalazi.

U ovom slučaju, do rezultata SWOT analize, došlo se putem radionica na kojima su sudjelovali dionici lokalne zajednice iz općine Preko. Održane su tri radionice na kojima se kroz sektorske SWOT analize došlo do objedinjene SWOT analize za potrebe izrade Programa ukupnog razvoja općine Preko:

Tabela 8 Shema SWOT analize općine Preko

SNAGE (STRENGHTS)	SLABOSTI (WEAKNESSES)
Čist okoliš	Loša informiranost
Blizina kopna	Staro stanovništvo/nizak natalitet
Ozonski koridor	Izoliranost
Izvori vode	Nepostojanje novih radnih mesta
Maslinici	Život na otoku skuplji 30 % od života na kopnu
Broj sunčanih dana	Nedostatak novih obrta i radinosti
Nautički turizam	Sezonalnost
Prirodne ljepote	Nezainteresiranost za udruživanje
Marine	Međusobna nepovezanost mjesta na otoku
Povijesna baština	Nedostatak vode za navodnjavanje
Postojeća komunalna infrastruktura	Nedostatak muzeja i galerija
Dobra primarna zdravstvena zaštita	Nedovoljna iskorištenost prirodnih resursa
Nautički turizam	Manjak kvalitetnog smještaja
Subvencija kredita za mlade od strane Općine	Slaba promocija
Tradicija ribarstva	Neriješeno imovinsko-pravna pitanja
Mirniji život	Nedostatak stručnog kadra
Živo sjećanje	Manjak smještajnih kapaciteta za stare i nemoćne
Ljudski potencijali	Nezaposlenost
Mnogo mladih obrazovanih ljudi	Nedostatak društvenih događanja
Psihijatrijska bolnica Ugljan	Nedostatak stanova za mlade
Blizina nacionalnih parkova	Neuređene plaže
	Nedostatak jaslica
	Prevelika orijentiranost na turizam
	Privatni interes iznad javnog
	Slaba suradnja s drugim općinama

	Rodna komunikacija Socijalni problemi
PRIlike (OPPORTUNITIES)	PRIJETNJE (THREATS)
Razvoj turizma – izgradnja hotela, zdravstveni turizam Sportski sadržaji Proizvodnja voća i povrća Otvaranje OPG-a Izgradnja solarnih kuća i bazena Eko-proizvodnja Razvoj alternativnih oblika turizma Brendiranje Razvoj izvanškolskih programa Iskorištavanje obnovljivih izvora energije Razvoj malog obrta Održivi razvoj Kulturna i prirodna baština Produljenje turističke sezone Autohtonji proizvodi Ruralni razvoj EU fondovi Podizanje kvalitete obiteljskog turizma PrEko Biomimikrija	Odlazak mladih Prodaja zemljišta i naseljavanje stranaca Veliki troškovi za otvaranje poslovanja Ukidanje pomorskih linija Česte izmjene porezne politike Preustroj jedinica lokalne samouprave Oscilacija u cijenama u sezoni i izvan sezone Neinovativnost Birokracija Invazivne vrste (divlje svinje) Kriza Masovni turizam Centralizacija sustava Gubitak tradicionalnih vrijednosti Raslojavanje

Obzirom na karakteristike otočnog krajobraza, općina Preko ima sve preduvjete za razvoj selektivnih oblika turizma, stvaranje novog identiteta i prepoznatljivosti temeljene na (ekološkoj) poljoprivredi u funkciji turizma, zdravstvenom turizmu, cikloturizmu itd. Budući da ovo područje karakterizira posebna ekološka vrijednost, posebice kada govorimo o kvaliteti zraka, pravilnom primjenom mjera za razvoj održivog turizma može se značajno i dugoročno doprinijeti gospodarskom razvoju. Ovdje svakako ima mjesta za inovativan razvoj (ekološke) poljoprivrede, koja u funkciji turizma može ubrzati ostvarenje željenog strateškog cilja. Poseban naglasak treba staviti na izgradnju infrastrukturne mreže kao osnovnog preduvjeta za razvoj turizma i drugih gospodarskih grana.

Općina Preko je administrativno središte otoka Ugljana s dobrom povezanošću s kopnom, te uz činjenicu da je otok poželjna turistička destinacija, od zajedničkog je interesa jačanje suradnje sa susjednim općinama na otoku. Velika snaga područja su očuvana kulturno-prirodna i povijesna baština, stoljetna tradicija u maslinarstvu i ribarstvu, tradicijski obrti i zanati, te mlado i obrazovano stanovništvo.

5 VIZIJA I STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI I MJERE

5.1 Vizija

Rezultati SWOT analize i analize stanja daju nam jasne smjernice za definiranje vizije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera razvoja područja. Vizija nam govori u kojem smjeru bi se područje trebalo razvijati, odnosno koje je željeno stanje koje se želi postići na kraju programskog razdoblja.

RAZVOJNA VIZIJA

Općina Preko je razvijeno područje prepoznatljivo po očuvanoj kulturnoj i prirodnoj baštini, selektivnim oblicima turizma, inovativnoj poljoprivredi i ribarstvu, modernoj infrastrukturi te visokoj kvaliteti života i održivog razvoja.

5.2 Strateški ciljevi

Prikupljenim statističkim podacima, te SWOT analizom cijelokupnog stanja općine, predloženo je pet strateških ciljeva bitnih za razvoj općine Preko.

1. Razvoj selektivnih oblika turizma i prepoznatljivost u regiji
2. Poticanje inovativne poljoprivrede
3. Razvoj infrastrukture
4. Valorizacija i zaštita prirodnih i kulturnih resursa i njihovo održivo gospodarenje
5. Poboljšanje kvalitete života

Strateški cilj 1: Razvoj selektivnih oblika turizma i prepoznatljivost u regiji

PRIORITETI:

- 1.1. Izgraditi i unaprijediti postojeću turističku infrastrukturu
- 1.2. Razviti turistički proizvod, poboljšati i povećati smještajne kapacitete i potaknuti otvaranje novih radnih mjeseta sinergijom turizma i poljoprivrede
- 1.3. Izraditi plan upravljanja turističkom destinacijom

Prioritet

- 1.1.1. Izgraditi i unaprijediti postojeću turističku infrastrukturu

MJERE:

- 1.1.1.1. Povećanje konkurentnosti smještajnih i ugostiteljskih objekata
- 1.1.1.2. Poticanje povećanja smještajnih kapaciteta
- 1.1.1.3. Uređenje i kategorizacija plaža
- 1.1.1.4. Uređenje postojećih (revitalizacija) i izgradnja novih pješačkih i planinarskih staza i vidikovaca

Prioritet

- 1.2. Razviti turistički proizvod, poboljšati i povećati smještajne kapacitete i potaknuti otvaranje novih radnih mjeseta sinergijom turizma i poljoprivrede

MJERE:

- 1.2.1. Ulaganja u ljudske potencijale u skladu s potrebama tržišta

- 1.2.2. Povezivanje (ekološke) poljoprivrede i (eko) turizma
- 1.2.3. Informiranje poslovnih subjekata u turizmu o mogućnostima apliciranja za fondove EU i potpore Ministarstva turizma

Prioritet

1.3. Izraditi plan upravljanja turističkom destinacijom

MJERE:

- 1.3.1. Promocija koncepta održivog turizma
- 1.3.2. Poticanje razvoja sadržaja koji doprinose produženju turističke sezone
- 1.3.3. Poticanje aktivnijeg uključivanja lokalne zajednice u planirani razvoj turizma
- 1.3.4. Poticanje zajedničke promocije smještajnih kapaciteta, kulturnih manifestacija i gastronomskih sadržaja
- 1.3.5. Izrada brošura i nastupi na turističkim sajmovima, poticanje razvoja i sudjelovanja na međunarodnim manifestacijama
- 1.3.6. Jačanje i promidžba lokalnog identiteta

Strateški cilj 2: Poticanje inovativne poljoprivrede

PRIORITETI:

- 2.1. Izgraditi i unaprijediti fizičku infrastrukturu s ciljem razvoja poljoprivrede i uvoditi nove tehnologije
- 2.2. Poticati razvoj maslinarstva i ribarstva
- 2.3. Poticati i unaprijediti proizvodnju i preradu autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te njihovo brendiranje

Prioritet

2.1. Izgraditi i unaprijediti fizičku infrastrukturu s ciljem razvoja poljoprivrede i uvoditi nove tehnologije

MJERE:

- 2.1.1. Održavanje šumskih i prilaznih putova
- 2.1.2. Komasacija poljoprivrednog zemljišta
- 2.1.3. Uređenje zemljišno-knjižnog stanja
- 2.1.4. Organiziranje edukacije poljoprivrednika
- 2.1.5. Poticanje uvođenja mladih u poljoprivredu i razvoj

Prioritet

2.2. Poticati razvoj maslinarstva i ribarstva

MJERE:

- 2.2.1. Izrada i provođenje plana razvoja, zaštite, promocije i brendiranja autohtonih sorti
- 2.2.2. Poticanje udruživanja u lokalnu akcijsku grupu u ribarstvu
- 2.2.3. Poticanje udruživanja različitih tipova udruživanja u maslinarstvu
- 2.2.4. Organiziranje različitih kulturnih manifestacija i znanstvenih skupova o ekologiji, maslinarstvu, vinogradarstvu i ribarstvu

Prioritet

2.3. Poticati i unaprijediti proizvodnju i preradu autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te njihovo brendiranje

MJERE:

- 2.3.1. Poticanje suradnje domaćih proizvođača i ugostiteljskih objekata
- 2.3.2. Postavljanje standarda kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode u svrhu njihovog brendiranja
- 2.3.3. Poticanje promocije autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda
- 2.3.4. Poticanje ekološkog uzgoja voća, povrća i ljekovitog bilja

Strateški cilj 3: Razvoj infrastrukture

PRIORITETI:

- 3.1. Izgraditi i održavati sustav prometne infrastrukture
- 3.2. Uspostava i provođenje integriranog sustava gospodarenja okolišem i otpadom
- 3.3. Izgraditi i unaprijediti sustav vodoopskrbe i odvodnje

Prioritet

3.1. Izgraditi i održavati sustav prometne infrastrukture

MJERE:

- 3.1.1. Analiza stanja i priprema i provedba projekata unaprjeđenja i izgradnje prometne infrastrukture
- 3.1.2. Analiza stanja i priprema i provedba projekata unaprjeđenja i izgradnje prometne infrastrukture
- 3.1.3. Uređenje prometne signalizacije i postavljanje oznaka kulturnih i prirodnih znamenitosti

Prioritet

3.2. Uspostava i provođenje integriranog sustava gospodarenja okolišem i otpadom

MJERE:

- 3.2.1. Unaprjeđenje sustava praćenja kakvoće okoliša
- 3.2.2. Ulaganje u obnovljive izvore energije
- 3.2.3. Uvođenje principa energetske efikasnosti u javne ustanove
- 3.2.4. Obrazovanje stanovništva o selekciji i odlaganju komunalnog otpada

Prioritet

3.3. Izgraditi i unaprijediti sustava vodoopskrbe i odvodnje

MJERE:

- 3.3.1. Rekonstrukcija mreže sustava vodoopskrbe
- 3.3.2. Poboljšanje i modernizacija sustava odvodnje
- 3.3.3. Izgradnja sustava pročišćavanja otpadnih voda u mjestima koja koriste sabirne jame
- 3.3.4. Realizacija sustava navodnjavanja

Strateški cilj 4: Valorizacija i zaštita prirodnih i kulturnih resursa i njihovo održivo gospodarenje

PRIORITETI:

- 4.1. Zaštita kulturne i prirodne baštine i njezino održivo korištenje
- 4.2. Brendiranje kulturno-prirodne baštine i kreiranje novog turističkog proizvoda

Prioritet

4.1. Zaštita kulturne i prirodne baštine i njezino održivo korištenje

MJERE:

- 4.1.1. Izrada i provedba plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti
- 4.1.2. Rekonstrukcija kulturne imovine i očuvanje kulturne baštine
- 4.1.3. Izrada plana raspolaganja kulturno-povjesnom imovinom

Prioritet

4.2. Brendiranje kulturno-prirodne baštine i kreiranje novog turističkog proizvoda

MJERE:

- 4.2.1. Izrada studije razvoja i smjernica brendiranja kulturno-prirodne baštine kao novi turistički proizvod
- 4.2.2. Izrada i provedba projekata promocije brenda i novih turističkih proizvoda
- 4.2.3. Edukacija lokalnog stanovništva

Strateški cilj 5: Poboljšanje kvalitete života

PRIORITETI:

- 5.1. Razviti društvenu infrastrukturu i sadržaje i povećati kvalitetu života
- 5.2. Poboljšati kvalitetu cjeloživotnog učenja i stjecanja novih znanja i vještina

Prioritet

- 5.1. Razviti društvenu infrastrukturu i sadržaje i povećati kvalitetu života

MJERE:

- 5.1.1. Izgradnja i unaprjeđenje društvene infrastrukture
- 5.1.2. Kreiranje i provedba novih sadržaja
- 5.1.3. Umrežavanje s akterima na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i EU razini
- 5.1.4. Razvijanje zdravstvene djelatnosti

Prioritet

- 5.2. Poboljšati kvalitetu cjeloživotnog učenja i stjecanja novih znanja i vještina

MJERE:

- 5.2.1. Jačanje ljudskih potencijala i razvoj ljudskih resursa
- 5.2.2. Poticanje i razvoj informacijskog i civilnog društva
- 5.2.3. Poticanje udruživanja građana (civilnog društva), te udruživanje gospodarsko i civilnog sektora

STRATEŠKI CILJEVI, PRIORITETI, MJERE I AKTIVNOSTI

STRATEŠKI CILJEVI	PRIORITETI	MJERE	PROJEKTI / AKTIVNOSTI
Strateški cilj 1: Razvoj selektivnih oblika turizma i prepoznatljivost u regiji	1.1. Izgraditi i unaprijediti postojeću turističku infrastrukturu	1.1.1. Povećanje konkurentnosti smještajnih i ugostiteljskih objekata 1.1.2. Poticanje povećanja smještajnih kapaciteta 1.1.3. Uređenje i kategorizacija plaža 1.1.4. Uređenje postojećih (revitalizacija) i izgradnja novih pješačkih i planinarskih staza i vidikovaca	<ul style="list-style-type: none"> • Uređenje i tematizacija plaža • Nova turistička signalizacija • Uređenje plaže Jugo (Elektra – Trajekt) • Proširenje i obilježavanje mreže biciklističkih staza • Izgradnja turističko-informativnog centra i suvenirnice u Poljani • Izgradnja Planinarskog doma na potezu Sv. Mihovil – Željina • Izgradnja turističkog naselja Šumljak – Mačjak • Proširenje biciklističkih staza u polju, obilježavanje biciklističkih putova • Izgradnja biciklističke staze koja povezuje sve zaseoke uz obalu • Turističko naselje Prtljug – Ugljan • Turističko naselje Guduće – TZ Ljoka • Turističko naselje – TZ Suha • Postavljanje vidikovaca: Kuran i Pojilište jama (označavanje i uređenje puta); Stražica (obnova i uređenje); Čelinjak (Ilirska gradina) • Špilja 'Karina jama' – uređenje prilaznog puta, osiguranje ulaza, označavanje
Strateški cilj 1: Razvoj selektivnih oblika turizma i prepoznatljivost u regiji			<ul style="list-style-type: none"> • Zaštita tradicionalnih pješačkih staza (osobito one od Poljane do sv. Mihovila) i suhozida te tradicionalnih poljskih kućica – bunja • Zaštita starog pješačkog otočnog puta koji povezuje sva naselja na otoku i ona koja su na drugim otocima općine Preko (zaštita staza na Rivnju, Sestrunj, Ošljaku) • Uređenje i valorizacija starih porti (luka)

	<p>1.2. Razviti turistički proizvod, poboljšati i povećati smještajne kapacitete i potaknuti otvaranje novih radnih mesta sinergijom turizma i poljoprivrede</p> <p>1.3. Izraditi plan upravljanja turističkom destinacijom</p>	<p>1.2.1. Ulaganja u ljudske potencijale u skladu s potrebama tržišta</p> <p>1.2.2. Povezivanje (ekološke) poljoprivrede i (eko) turizma</p> <p>1.2.3. Informiranje poslovnih subjekata u turizmu o mogućnostima apliciranja za fondove EU i potpore Ministarstva turizma</p> <p>1.3.1. Promocija koncepta održivog turizma</p> <p>1.3.2. Poticanje razvoja sadržaja koji doprinose produženju turističke sezone</p> <p>1.3.3. Poticanje aktivnijeg uključivanja lokalne zajednice u planirani razvoj turizma</p> <p>1.3.4. Poticanje zajedničke promocije smještajnih kapaciteta, kulturnih manifestacija i gastronomskih sadržaja</p> <p>1.3.5. Izrada brošura i nastupi na turističkim sajmovima, poticanje razvoja i sudjelovanja na međunarodnim manifestacijama</p> <p>1.3.6. Jačanje i promidžba lokalnog identiteta</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Program poticanja izgradnje smještajnih kapaciteta i turističkih sadržaja • Izgradnja hotela u centru mjesta Preko • Program poticanja poljoprivrede i poduzetništva <ul style="list-style-type: none"> • Izrada Programa upravljanja info-punktovima • Izrada Studije predizvedivosti destinacijskog managmenta
Strateški cilj 2: Poticanje inovativne poljoprivrede	<p>2.1. Izgraditi i unaprijediti fizičku infrastrukturu s ciljem razvoja poljoprivrede i uvoditi nove tehnologije</p>	<p>2.1.1. Održavanje šumskih i prilaznih putova</p> <p>2.1.2. Komjasacija poljoprivrednog zemljišta</p> <p>2.1.3. Uređenje zemljišno-knjižnog stanja</p> <p>2.1.4. Organiziranje edukacije poljoprivrednika</p> <p>2.1.5. Poticanje uvođenja mladih u poljoprivredu i razvoj</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada plana održivog gospodarenja šumskim i poljoprivrednim zemljištem • Organiziranje tematskih edukacija o kreiranju i pripremi projektne ideje za prijavu na natječaje financirane EU sredstvima • Izrada godišnjeg programa pohađanja stručnih seminara

Strateški cilj 2: Poticanje inovativne poljoprivreda	2.2. Poticati razvoj maslinarstva i ribarstva	<p>2.2.1. Izrada i provođenje plana razvoja, zaštite, promocije i brendiranja autohtonih sorti</p> <p>2.2.2. Poticanje udruživanja u lokalnu akcijsku grupu u ribarstvu</p> <p>2.2.3. Poticanje udruživanja različitih tipova udruživanja u maslinarstvu</p> <p>2.2.4. Organiziranje različitih kulturnih manifestacija i znanstvenih skupova o ekologiji, maslinarstvu, vinogradarstvu i ribarstvu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt 2000 godina maslinarstva Otoka Ugljana • Projekt „Oleum Liburnicum“ – otvaranje matičnjaka za genetiku maslina • Hrvatski centar maslinarstva i uljarstva - obnova uljare Preko • Projekt Uljara na Magazinu - nova uljara, otvaranje muzeja maslinovog ulja, dormitorij • Uređenje i proširenje ekološkog maslinika PZ Drobničica • Obilježavanje maslinskih putova i obnova maslinika • Obilježavanje antičkih maslinika i lokve Cezunj • Centar za akvakulturu (Miline, mjesto Ugljan)
	2.3. Poticati i unaprijediti proizvodnju i preradu autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te njihovo brendiranje	<p>2.3.1. Poticanje suradnje domaćih proizvođača i ugostiteljskih objekata</p> <p>2.3.2. Postavljanje standarda kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode u svrhu njihovog brendiranja</p> <p>2.3.3. Poticanje promocije autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda</p> <p>2.3.4. Poticanje ekološkog uzgoja voća, povrća i ljekovitog bilja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Organiziranje okruglih stolova i tribina o važnosti kratkim lancima opskrbe • Izrada smjernica za brendiranje autohtonih proizvoda • Organiziranje i sudjelovanje na sajmovima u svrhu promocije autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda • Organiziranje edukacije poljoprivrednika

Strateški cilj 3: Razvoj infrastrukture	3.1. Izgraditi i održavati sustav prometne infrastrukture	<p>3.1.1. Analiza stanja i priprema i provedba projekata unaprjeđenja i izgradnje prometne infrastrukture</p> <p>3.1.2. Uređenje prometne signalizacije i postavljanje oznaka kulturnih i prirodnih znamenitosti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Novi ulaz u centar mjesta Preko • Proširenje ulaza u mjesto Poljana • Izgradnja parkirališta u centru mjesta Preko i prema plaži Jaz, te u centru Poljane • Uređenje i rješavanje vlasništva – nerazvrstane ceste • Izgradnja nogostupa od trajektnog pristaništa do glavnog ulaza u mjesto Preko • Izgradnja nove šetnice u mjestu Sutomišćica i uređenje obalnog dijela na Punti • Sanacija mulića i obalnih zidova u Lučicama • Izgradnja helidroma • Izgradnja marine u centru mjesta Ugljan • Obnova mjesne lučice Ugljan • Uvođenje (sezonske) brodske linije s otocima Rivanj i Sestrunj
	3.2. Uspostava i provođenje integriranog sustava gospodarenja okolišem i otpadom	<p>3.2.1. Unaprjeđenje sustava praćenja kakvoće okoliša</p> <p>3.2.2. Ulaganje u obnovljive izvore energije</p> <p>3.2.3. Uvođenje principa energetske efikasnosti u javne ustanove</p> <p>3.2.4. Obrazovanje stanovništva o selekciji i odlaganju komunalnog otpada</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nova javna rasvjeta (LED) • Izgradnja reciklažnog dvorišta u mjestu Sutomišćica
	3.3. Izgraditi i unaprijediti sustav vodoopskrbe i odvodnje	<p>3.3.1. Rekonstrukcija mreže sustava vodoopskrbe</p> <p>3.3.2. Poboljšanje i modernizacija sustava odvodnje</p> <p>3.3.3. Izgradnja sustava pročišćavanja otpadnih voda u mjestima koja koriste sabirne jame</p> <p>3.3.4. Realizacija sustava navodnjavanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavak izgradnje odvodnje u općini Preko • Izgradnja nove mreže vodovoda i odvodnje u općini Preko (Ošljak, Sestrunj, Rivanj)

Strateški cilj 4: Valorizacija i zaštita prirodnih i kulturnih resursa i njihovo održivo gospodarenje	4.1. Zaštita kulturne i prirodne baštine i njezino održivo korištenje	4.1.1. Izrada i provedba plana zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti 4.1.2. Rekonstrukcija kulturne imovine i očuvanje kulturne baštine 4.1.3. Izrada plana raspolažanja kulturno-povijesnom imovinom	<ul style="list-style-type: none"> • Obnova tvrđave Sv. Mihovil • Izgradnja replike Antičkog tjeska u Mulinama • Arheološki park • Rekonstrukcija vjetrenače na Ošljaku – mlin na vjetar • Obnova uljare u mjestu Sestrunj • Uređenje infrastrukture uz ugljanske samostane (sv. Pavla Pustinjaka, Školjić, Sv. Jeronim u Ugljanu), njihova zaštita i stvaranje prepostavki za ostvarivanje projekta zadarski otočni samostani Ugljan-Pašman • Izgradnja zavičajnog muzeja kao središta ostvarivanja pogleda u otočni identitet
			<ul style="list-style-type: none"> • Obnova i uređenje pristupa ugljanskim crkvicama sv. Ivan u Preku, Vele Gospe u Ošljaku, sv. Petar u Poljani, sv. Grgur u Sutomišćici, sv. Spas u mjestu Ugljan i dr. • Povezivanje ugljanskih crkvica od Gospe od Sniga u Kukljici do sv. Spasa u Ugljanu
	4.2. Brendiranje kulturno-prirodne baštine i kreiranje novog turističkog proizvoda	4.2.1. Izrada studije razvoja i smjernica brendiranja kulturno-prirodne baštine kao novi turistički proizvod 4.2.2. Izrada i provedba projekata promocije benda i novih turističkih proizvoda 4.2.3. Edukacija lokalnog stanovništva	<ul style="list-style-type: none"> • Organiziranje edukacija pružatelja usluga u turizmu • Organiziranje ljetnih škola • Promocija na sajmovima • Organiziranje ruta poput rute ugljanski samostani, rute ugljanske crkvice, rute znamenitih ljudi (Salgheti-Driolli, Ivo Prodan, Antonio Putti – Preko, Preradović – Mali Lukoran, Šimun Kožičić-Benje, Josip Marčelić i dr.)

			<ul style="list-style-type: none"> Brendiranje otočne gastronomije i promocija otočne kuhinje koja se oslanja na more, autohtonu otočnu poljoprivrednu i namirnice
Strateški cilj 5: Poboljšanje kvalitete života	5.1. Razviti društvenu infrastrukturu i sadržaje i povećati kvalitetu života	5.1.1. Izgradnja i unaprjeđenje društvene infrastrukture 5.1.2. Kreiranje i provedba novih sadržaja 5.1.3. Umrežavanje s akterima na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i EU razini 5.1.4. Razvijanje zdravstvene djelatnosti	<ul style="list-style-type: none"> Uređenje i opremanje društvenih domova u općini Preko Obnova škole u Ošljaku u galeriju i društveni dom Uređenje zgrade Općine Preko Uređenje parka u centru mjesta Poljana Izgradnja novog groblja i mrtvačnice Novo sportsko igralište za mlade na otvorenom Uređenje Doma mladeži u Preko Opremanje i otvaranje kina (Dom na žalu) Uređenje i opremanje zgrade DVD-a Uređenje Doma zdravlja i uvođenje novih specijaliziranih djelatnosti Izgradnja dječje igraonica i jaslica u mjestu Preko Uređenje okoliša oko OŠ Valentin Klarin, opremanje područnih škola Nadogradnja zgrade vrtića, opremanje područnih vrtića

Strateški cilj 5: Poboljšanje kvalitete života			<ul style="list-style-type: none"> • Uređenje nogometnog igrališta s umjetnom travom u mjestu Sutomišćica • Izgradnja terena za mini golf u Malom Lukoranu • Uređenje obale u Malom Lukoranu • Uređenje ambulante u Lukoranu • Izgradnja Doma za starije i nemoćne u mjestu Ugljan • Uređenje i opremanje Psihijatrijske bolnice Ugljan • Unaprjeđenje djelatnosti Psihijatrijske bolnice Ugljan • Unaprjeđenje izvanbolničke zdravstvene djelatnosti
	5.2. Poboljšati kvalitetu cjeloživotnog učenja i stjecanja novih znanja i vještina	5.2.1. Jačanje ljudskih potencijala i razvoj ljudskih resursa 5.2.2. Poticanje i razvoj informacijskog civilnog društva 5.2.3. Poticanje udruživanja građana (civilnog društva), te udruživanje gospodarsko i civilnog sektora	<ul style="list-style-type: none"> • Organiziranje tematskih radionica s ciljem diseminacije informacija o mogućnostima koje pružaju EU fondovi i program • Organiziranje otvorenih vrata organizacija civilnog društva i promocija važnosti civilnog sektora • Izgradnja i uređenje igralište za starije i mladež • Osnivanje otočne čitaonice/knjžnice • Izgradnja trgovačkog centra

Program i aktivnosti, definirani u posljednjem stupcu, razvrstani su u akcijski plan koji je prikazan u tablicama u nastavku (Prilog 2).

6 POVEZNICA STRATEŠKOG PLANA UKUPNOG RAZVOJA SA STRATEŠKIM DOKUMENTIMA VIŠIH RAZINA

Općina Preko, osim dugoročnih programske ciljeva, ima i jednako tako važne horizontalne ciljeve, koji će se promicati kroz provedbu svih programa i projekata implementacije strateškog plana ukupnog razvoja, a posebice u projektima financiranim iz sredstava Europske unije. Radi se o sljedećim horizontalnim strateškim ciljevima: razvoj informacijskog društva, promocija jednakih mogućnosti i ljudskih prava, održivi razvoj te partnerstvo i učinkovita demokracija.

Budući da realizacijom svojih aktivnosti doprinosi i ostvarenju strateških ciljeva nadređenih strateških razina, strateški plan ukupnog razvoja mora biti u skladu s ključnim nacionalnim i regionalnim razvojnim strateškim dokumentima, odnosno njihovim strateškim ciljevima.

Strateški plan ukupnog razvoja općine Preko u skladu je sa europskim i nacionalnim politikama, odnosno u skladu sa ciljevima:

- Međunarodne strategije Europa 2020
- Partnerskog sporazuma Republike Hrvatske, krovnog plansko-programskog dokumenta kojim RH utvrđuje nacionalnu strategiju za korištenje europskih strukturnih i investicijskih fondova za razdoblje 2014.-2020.
- Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014.-2020.
- Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.
- Županijske razvojne strategije Zadarske županije 2016.-2020.
- Strategije razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj 2013.-2020.
- Strategije razvoja turizma RH do 2020.

6.1 Strategija Europa 2020

Ostvarenje ciljeva, Europska unija temelji na sljedećim snagama:

- snažna tehnološka i industrijska osnova
- veliko unutrašnje tržište, zajednička valuta i proračun
- talentirana radna snaga
- socijalno-tržišna ekonomija.

Strategija Europa 2020. je desetogodišnja strategija Europske unije kojom se nastoji premostiti postojeća gospodarska kriza čije posljedice osjeća svaka članica Europske unije. Strategija ukazuje na nedostatke postojećeg modela rasta i nastoji stvoriti uvjete za razvoj koji je pametan, održiv i uključiv. Glavni razlozi koji su doveli do potrebe revidiranja Lisabonske strategije te definiranja i donošenja dokumenta Strategija Europa 2020 su sljedeći:

1. Europska prosječna stopa rasta bila je strukturno niža od prosječne stope rasta njenih glavnih ekonomskih partnera najviše kao posljedica nižih ulaganja u istraživanje i razvoj te nedovoljne pažnje usmjerene prema inovacijama,
2. Stopa zaposlenosti u prosjeku 69% za stanovništvo dobi između 20-64 godine su niže od onih u ostalim ekonomijama. Prosječno gledano, Europljani u prosjeku rade 10% sati manje od radnika u Japanu ili SAD-u,
3. Evidentno je ubrzano starenje stanovništva, manji broj radno aktivnog stanovništva i veći udjel umirovljenika dodatno opterećuje sustav socijalne skrbi,
4. Izrazita međuvisnost gospodarstva zemalja članica dovela je do potrebe djelovanja na razini čitave Europske unije, posebno u gospodarstvu, financijama i novim klimatskim izazovima.

Republika Hrvatska, kao 28. članica Europske unije, otvorila je, tijekom 2014. g., javno savjetovanje za dokument Strategija Europa 2020 kako bi olakšala izradu svojih strateških dokumenata kojima je obvezna doprinijeti ostvarenju definiranih ciljeva Strategije Europa 2020.

Europska komisija predlaže pet mjerivih EU ciljeva za 2020. kojim usmjerava procese nacionalnih ciljeva svih svojih članica, uključujući Republiku Hrvatsku:

- za zapošljavanje
- za istraživanje i inovacije
- za klimatske promjene i energetiku
- za obrazovanje
- za borbu protiv siromaštva.

Ti su ciljevi vrlo važni za sve potencijalne korisnike sredstava iz EU fondova. Prije svega, ciljevi su bitni zato što se sredstvima iz tih fondova neće moći financirati projekti koji ne doprinose ostvarenju ciljeva koje je Europa zadala za razdoblje do 2020.g. Hrvatska još nije potpuno dovršila proces programiranja, odnosno određivanje za što će se točno koristiti sredstva iz EU fondova.

Strategija Europa 2020. predlaže tri prioriteta koji se međusobno nadopunjaju:

- 1. Pametan rast:** razvoj gospodarstva utemeljenog na znanju i inovacijama,
- 2. Održiv rast:** promicanje zelenog, konkurentnijeg gospodarstva temeljenog na učinkovitom korištenju resursa
- 3. Uključiv rast:** poticanje ekonomije visoke stope zaposlenosti, uz rezultat ekomske, socijalne i teritorijalne kohezije.

Europska komisija predstavlja sedam predvodničkih inicijativa koje će katalizirati napredak u okviru svake prioritetne teme:

- 1. Unija inovacija** – s ciljem unaprjeđenja okvirnih uvjeta i dostupnosti financiranja za istraživanje i inovacije kako bi se osigurala mogućnost transformacije inovativnih ideja u proizvode i usluge koje stvaraju rast i radna mjesta.
- 2. Mladi u pokretu** – s ciljem povećanja učinka obrazovnih sustava i olakšanja ulaska mladih na tržiste rada.
- 3. Digitalni program za Europu** – s ciljem bržeg širenja brzog interneta te korištenja prednosti jedinstvenog digitalnog tržista za kućanstva i tvrtke.
- 4. Resursno učinkovita Europa** – s ciljem razdvajanja ekonomskog rasta od korištenja resursa, podrške prijelazu na ekonomiju koja koristi male razine ugljena, povećanja korištenja obnovljivih izvora, modernizacije sektora transporta i promicanja energetske učinkovitosti.
- 5. Industrijska politika za globalacijsko doba** – s ciljem unaprjeđenja poslovnog okruženja, prvenstveno za male i srednje poduzetnike, te razvoja snažne i održive globalno konkurentne industrijske osnove.

6. Program za nove vještine i radna mjesta – s ciljem modernizacije tržišta rada te osnaživanja ljudi razvojem njihovih vještina tijekom cijelog života, boljeg slaganja ponude i potražnje, uključujući i kroz mobilnost radne snage.

7. Europska platforma protiv siromaštva – s ciljem jamčenja društvene i teritorijalne povezanosti na način da svi imaju koristi od prednosti rasta i radnih mjesta te da se ljudima koji pate od siromaštva i socijalne isključenosti omogući dostojanstven život i aktivno sudjelovanje u društvu.

Glavni ciljevi koje je Strategija Europa postavila do 2020:

- **Stopa zaposlenosti** stanovništva u dobi između 20 i 64 godine mora porasti sa sadašnjih 69% na najmanje 75%, uključujući i većim uključivanjem žena, starijih radnika i boljom integracijom migranata u radno aktivno stanovništvo. Zbog demografskih promjena naša će se radna snaga smanjiti. Tek dvije trećine radno sposobnog stanovništva trenutno su zaposlene, u odnosu na 70% u SAD-u i Japanu. Stope zaposlenosti žena i starijih radnika posebno su niske. Kriza je snažno pogodila mlade među kojima je stopa nezaposlenosti preko 21%. Postoji veliki rizik da ljudi koji nisu u doticaju ili su tek slabo vezani uz svijet rada izgube doticaj s tržištem rada;
- **3 % BDP-a** EU u istraživanje i razvoj je trenutni cilj;
- **Smanjiti emisiju stakleničkih plinova** za barem 20% u odnosu na razine iz 1990. godine, odnosno za 30% ukoliko to dozvoljavaju uvjeti; povećati udio obnovljivih izvora energije u konačnoj potrošnji energije na 20%; te povećati energetsku učinkovitost za 20%;
- **Čista i učinkovita energija:** Ispunjavanje energetskih ciljeva moglo bi rezultirati smanjenjem uvoza nafte i plina od 60 milijardi eura do 2020. godine. To ne predstavlja samo ozbiljnu finansijsku uštedu, već je ključno za našu energetsku sigurnost. Daljnji napredak u integraciji europskog energetskog tržišta mogao bi pridonijeti s dodatnih 0,6% do 0,8% BDP-a. Samo ispunjavanje cilja Europske unije od 20% obnovljivih izvora energije nosi mogućnost otvaranja više od 600 000 radnih mesta u EU. Dodamo li cilj od 20% u energetskoj učinkovitosti, radi se o znatno više o milijun radnih mesta;
- **Inovacije:** troškovi za istraživanje i razvoj u Europi iznose manje od 2%, za razliku od 2,6% u SAD-u i 3,4% u Japanu, što je prvenstveno rezultat niže razine privatnih ulaganja;
- **Obrazovanje, usavršavanje i cjeloživotno učenje:** Četvrtina ukupnog broja učenika loše čita, svaka sedma mlada osoba prerano napušta školovanje i usavršavanje. Otpriklike 50% završava srednju razinu obrazovanja, ali to često ne odgovara potrebama tržišta rada. Manje od svake treće osobe u dobi između 25 i 34 godine ima fakultetsku diplomu, dok taj broj u SAD-u iznosi 40%, a u Japanu preko 50%. Prema podacima šangajskog indeksa, samo dva europska sveučilišta nalaze se među prvih 20 sveučilišta u svijetu. Postotak osoba koje rano napuste školovanje trebao bi biti ispod 10%, a najmanje 40 % mlađe generacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja. Gotovo 80 milijuna ljudi posjeduju slabe ili tek osnovne vještine, a od cjeloživotnog učenja najviše koristi imaju oni boljeg obrazovanja. Do 2020. godine dodatnih 16 milijuna radnih mesta zahtijevat će visoku stručnu spremu, dok će se potražnja za niskom razinom vještina smanjiti za 12 milijuna radnih mesta. Postizanje dužeg radnog vijeka također će zahtijevati mogućnost stjecanja i razvoja novih vještina tijekom cijelog života.
- **Digitalno društvo:** Globalna potražnja za informacijskim i komunikacijskim tehnologijama predstavlja tržište vrijedno 2 000 milijardi eura, a tek jedna četvrtina dolazi iz europskih tvrtki. Europa zaostaje i u području brzog interneta, što utječe na mogućnost inovacije, uključujući i u ruralnim područjima, te na mogućnost širenja znanja i distribucije roba i usluga putem interneta;

- **Konkurentnost:** Europska unija prosperira od trgovine, izvozi u cijeli svijet, a uvozi komponente i gotove proizvode. Suočeni sa snažnim pritiskom na izvozna tržišta u svrhu proširenja palete komponenti, unaprijediti svoju konkurentnost u odnosu na naše glavne trgovinske partnerne povećanjem produktivnosti i relativnom konkurentnošću unutar eurozone i široj Europskoj uniji.
- **Borba protiv siromaštva –** 20 milijuna manje ljudi trebalo bi biti u opasnosti od siromaštva. Prije krize, 80 milijuna ljudi bilo je u riziku od siromaštva. Od toga je 19 milijuna djece. 8% zaposlenih ne zarađuje dovoljno da prijeđe granicu siromaštva. Posebno su izloženi nezaposleni.

Iz dosada svega navedenog, jasno je vidljiva poveznica između definiranih ciljeva, prioriteta i prioritetnih tema do 2020. Godine na nacionalnoj i EU razini.

6.2 Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine¹⁵ dokument je kojeg je Vlada usvojila u travnju 2013. godine neposredno prije ulaska Republike Hrvatske u formalno pravno članstvo Europske unije. U samim polazištima Strategije je dobro detektirano naslijede, sadašnja pozicija i mogućnosti razvoja hrvatskog turizma.

Hrvatski turizam je nakon uspostave državne samostalnosti prošao dvadesetogodišnji proces tranzicije bremenit svim problemima i proturječnostima gospodarskog i društvenog razvijanja zemlje. Noseći teret naslijedene i razmjerno neefikasne poslovne strukture, suočavajući se s posljedicama rata i s efektima različitih i često suboptimalnih modela privatizacije, hrvatski turizam je ipak pokazao svoju vitalnost zahvaljujući snazi i interesu inozemnog tržišta, atraktivnosti zemlje i, osobito, otpornosti turizma kao fenomena na povremene globalne poremećaje.

Unatoč svim nedaćama koje su pratile Hrvatsku u proteklom razdoblju, turizam je značajno podigao svoje poslovne rezultate, osobito od 2000. godine, a u vrijeme globalne krize proteklih nekoliko godina pokazao visoku rezistentnost, što je potvrđeno stopama rasta višim od onih što su ih postigle zemlje u konkurentsном okružju (Mediterran).

Izvjesno je, međutim, da se Hrvatska s ulaskom u EU suočava s novim izazovima, ali i s novim prilikama u turizmu. Europska unija prepoznaje Hrvatsku kao turističku destinaciju s potencijalom, pa je naša zadaća da ih maksimalno iskoristimo u interesu rasta vlastitog blagostanja, a koristeći vrijednosni sustav održivog razvoja i konkurentske strategije EU na području turizma.

U tom kontekstu "Strategija razvoja turizma RH do 2020. godine" (dalje u tekstu - Strategija razvoja turizma RH do 2020.) kao krovni razvojni dokument hrvatskog turizma, a koja nastaje u uvjetima vrlo skorog pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, treba dati putokaz i otvoriti novi prostor za razvoj turizma u nadolazećem razdoblju.

Izražene ekonomski i političke nestabilnosti na globalnoj razini i u Europskoj uniji, novi uvjeti hrvatskog makrookruženja kao i dinamične promjene zahtjeva potrošača na globalnom turističkom tržištu upućuju na nužnost preispitivanja dosadašnjeg modela razvoja turizma u Hrvatskoj sa svrhom postavljanja razvojnih smjernica i operativnih strategija za nastupajuće razdoblje. Sukladno tome, Strategija razvoja turizma RH do 2020. daje odgovor na pitanje kakav turizam Hrvatska želi i treba razvijati te utvrđuje

¹⁵Dostupno na: <http://www.mint.hr/UserDocs/Images/130426-Strategija-turizam-2020.pdf>

ključne aktivnosti turističke politike usmjerene na osiguravanje proizvodnih, institucionalnih, organizacijskih i ljudskih pretpostavki za poboljšavanje konkurenčne sposobnosti hrvatskog turizma i korištenje resursne osnove na načelima odgovornog i održivog razvoja. Konačno, budući da je riječ i o dokumentu koji bi trebao osigurati uklapanje Hrvatske u konsolidiranu turističku politiku Europske unije, Strategija razvoja turizma RH do 2020. predstavlja cjelovit konceptualni okvir koji omogućava:

- koordinirano djelovanje nositelja turističke politike i sustavno usuglašavanje mjera turističke politike;
- cjelovito razumijevanje ključnih pravaca razvoja hrvatskog turizma kao preduvjet privlačenja interesa potencijalnih domaćih i stranih ulagača; te
- ciljano usmjeravanje razvojno-investicijskog procesa i efikasno povlačenje sredstava EU fondova.

Strategija razvoja turizma RH do 2020. polazi od analize ključnih pokazatelja dostignutog razvoja, sagledava razvojna ograničenja i razvojne mogućnosti koje se očitavaju iz relevantnih razvojnih trendova u globalnom okruženju te prepoznaće ključne činitelje uspjeha na koje se hrvatska turistička politika mora usredotočiti u razdoblju do 2020. godine.

Nalazi 'status quo' analize, uz definiranje ključnih razvojnih načela, stvaraju pretpostavke za postavljanje nove razvojne vizije i strateških ciljeva te zadataka koji se žele ostvariti do 2020. godine. Razvojna načela odraz su kako razumijevanja razvojnog procesa i očekivanih promjena u makrookruženju, tako i potrebe za uspostavom preduvjeta za dugoročno održiv i konkurentan turistički razvoj Hrvatske. Na toj osnovi uspostavlja se i novi sustav vrijednosti, prilagođen tržištu, iz kojeg je izvedena razvojna vizija te strateški ciljevi razvoja do 2020.

Strategija turizma RH do 2020. je identificirala i strukturirala sadašnje stanje i razvojne trendove hrvatskog turizma pa se dobrim dijelom slično može primjeniti i na općinu Preko. Dodirne točke Strategije i razvoja turizma na području općine Preko su:

Turistički proizvod

Struktura turističkih proizvoda u Hrvatskoj se u posljednjih desetak godina mijenjala samo u manjem dijelu, a na što upućuje i krivulja sezonalnosti. S obzirom na današnji doprinos u turističkom prihodu, turistički proizvodi u Hrvatskoj mogu se podijeliti na:

1. Dominantne proizvode (svaki proizvod doprinosi minimalno 5% u strukturi prihoda)
2. Proizvode s izraženom perspektivom razvoja.

1. Dominantni proizvodi

Sunce i more – usprkos brojnim razvojnim inicijativama i isticanju prioriteta smanjenja sezonalnosti i razvoja drugih proizvoda, udio sunca i mora u ukupnom hrvatskom turističkom proizvodu već godinama ne pada ispod 85% fizičkog volumena s nešto manjim udjelom u prihodima (75 do 80%), s obzirom na njegovu prosječno nižu rentu uzrokovanu velikim kapacitetima obiteljskog smještaja u kućanstvima. Pored zaostajanja u razvoju infrastrukture za ostale proizvode i drugih internih faktora, na ovo je svakako utjecala i dalje stabilna potražnja na globalnom tržištu te stanje u konkurenčnom krugu mediteranskih zemalja (Španjolska, Francuska, Italija, Grčka i Turska). U takvim okolnostima Hrvatska u proteklih desetak godina bilježi sve bolje poslovne rezultate.

Nautički turizam (yachting/cruising) – proizvod iznimne globalne atraktivnosti koji u svijetu bilježi kontinuirano visoke, čak dvoznamenaste stope rasta. Zbog svog geoprometnog položaja i s jednom od najrazvedenijih obala na svijetu, ugodne klime i pogodnih vjetrova, Hrvatska je već danas jedna od poželjnijih nautičkih destinacija na svijetu. Na to upućuju stalno rastući rezultati poslovanja u nautičkom

turizmu (ponajviše produljenje sezone), ali i kontinuirano popunjavanje dijela pratećeg lanca vrijednosti. Neovisno o tome, yachting turizam u Hrvatskoj nekoliko posljednjih godina obilježava stagnacija u razvoju ponude novih vezova u marinama, iako uz optimalan razvojni koncept potražnja za njima nije upitna. Glavni uzrok tome treba tražiti u nepovoljnem investicijskom okruženju. Cruising turizam u posljednjih desetak godina obilježava povećan broj dolazaka megakruzera, ali i rastuća potražnja za krstarenjem na malim domaćim kruzerima.

Kulturni turizam – neupitno je da je na državnoj razini, kao i u nizu destinacija, u posljednjih 10 godina mnogo učinjeno na razvoju ove grupe proizvoda, ponajviše zahvaljujući donošenju državne strategije razvoja kulturnog turizma, ali i sustavnom radu na kreiranju regionalno i globalno prepoznatih događanja i pojačanom otvaranju kulturnom turizmu od strane sve većeg broja pojedinačnih destinacija. Ključne barijere dalnjem rastu treba tražiti u sustavu komercijalizacije (prije svega u integriranju u svjetske sustave), a potom i u sustavu destinacijskog upravljanja kojim bi se kulturni sadržaji na pravi način integrirali u pozicioniranje i isporuku ukupnog doživljaja na razini pojedinih destinacija. Posebno relevantni proizvodi kulturnog turizma za Hrvatsku uključuju: (i) gradski turizam, (ii) turizam baštine, (iii) turizam događanja, (iv) kreativni turizam te (v) vjerski turizam.

2. Proizvodi s izraženom perspektivom razvoja

Zdravstveni turizam – riječ je o proizvodu koji na globalnoj razini raste po stopi između 15% i 20% godišnje. Zbog blizine velikim tržištima, prirodne ljepote i povoljne klime, sigurnosti zemlje, duge tradicije, konkurentnih cijena i općenito dobre reputacije zdravstvenih usluga, Hrvatska ima komparativne prednosti za razvoj zdravstvenog turizma. Proizvodi zdravstvenog turizma danas posebno relevantni za Hrvatsku uključuju: (i) wellness turizam, (ii) lječilišni turizam i (iii) medicinski turizam.

Cikloturizam – u europskim okvirima procjenjuje se da će udio putovanja tijekom kojih je biciklizam glavna aktivnost ili je bicikl glavno prijevozno sredstvo porasti u idućih 10 godina više od 10 postotnih bodova. Još je značajniji tržišni segment onih kojima je tijekom odmora vožnja biciklom važna dodatna aktivnost. Iako je Hrvatska relativno dobro premrežena lokalnim i županijskim biciklističkim stazama, od kojih su neke dio međunarodnih biciklističkih ruta, proizvod još uvijek nije adekvatno valoriziran ni komercijaliziran.

Gastronomija i enologija – složeni proizvod koji konzumiraju gotovo svi turisti, iako relativno malen broj međunarodnih turista putuje isključivo zbog gastro-enoloških iskustava, pa rast potražnje generira uglavnom domaća populacija. Raspoloživa istraživanja pokazuju da oko 160 tisuća građana Hrvatske posjećuje vinske ceste, pri čemu ih 61% kupuje lokalna vina, a 63% lokalne prehrambene proizvode. Nadalje, 53% posjetitelja naručuje lokalna vina u restoranima. Iako su se gastronomija i enologija kao turistički proizvod najviše razvili na području Istre, a potom u Dalmaciji i Slavoniji, sustavan pristup razvoju gastro-enološke turističke ponude još je nedovoljno valoriziran iako je već dugi niz godina sastavni dio turističke promocije zemlje.

Ruralni i planinski turizam – procjenjuje se da ruralni turizam, uključujući i planinska područja, sudjeluje u ukupnim međunarodnim putovanjima s udjelom od oko 3%, uz godišnji rast od oko 6%. Suočena s nerazvijenom domaćom potražnjom i nepoticajnim okruženjem, hrvatska se ponuda ruralnog turizma razvija izuzetno sporo. Iznimka je samo Istra, a donekle i Osječko-baranjska županija. Što se planinskog turizma tiče, postojeći planinski centri poput Bjelolasice, Platka i Begova Razdolja nisu do sada napravili veće iskorake prema cjelogodišnjem poslovanju.

Golf turizam – kao jedan od najstarijih sportova te stoljećima zabava društvene elite, golf je danas globalno popularan, s procijenjenih oko 60 milijuna igrača i 32.000 igrališta na svijetu. Broj igrališta u danas propulzivnim golfskim destinacijama Mediterana povećan je od 2009. do 2011. sa 17 na 20 u

Turskoj, u Portugalu sa 78 na 86, u Španjolskoj sa 316 na 352. Hrvatska trenutačno raspolaže sa samo četiri golfska igrališta s 18 polja, dva igrališta s devet polja i nekoliko vježbališta. Zbog toga Hrvatska trenutačno ne postoji na karti turističke golf ponude usprkos tome što je to danas, a i ubuduće, jedan od najznačajnijih tržišnih segmenata mediteranske turističke potražnje, poglavito u razdobljima izvan glavne turističke sezone.

Pustolovni i sportski turizam – radi se o opsegom sve značajnijoj i brzo rastućoj grupi proizvoda za koju neki operatori prijavljuju rast do 30% godišnje, koja uključuje, primjerice, ronjenje, kajaking i kanuing, rafting, adrenalinske sportove, lov, ribolov i zimske sportove te sportske pripreme. Iako se, posebice u brdovitom i obalnom dijelu Hrvatske, ubrzano razvija široka ponuda različitih, uključivo nišnih (npr. špiljarenje, paragliding), pustolovno/sportskih programa, Hrvatska još uvijek nedovoljno koristi svoje komparativne prednosti za razvoj ove skupine proizvoda.

Ekoturizam – procjenjuje se da je oko 3% međunarodnih odmorišnih putovanja motivirano ekoturizmom, a podržan rastućom ekološkom svijesti kupaca, proizvod pokazuje snažan rast, između 10%-20% godišnje. Usprkos raspoloživosti, atraktivnosti i očuvanosti prirodnih resursa, ekoturizam u Hrvatskoj još je uvijek izrazito slabo razvijen. Posebno brine činjenica da je ekoturizam zapostavljen čak i u većini zaštićenih prirodnih lokaliteta.

Kada govorimo o selektivnim vrstama turizma za kojima na turističkim emitivnim tržištima vlada najveći interes i koji bilježe najveći rast, možemo zaključiti da općina Preko ima sve preduvjete za razvoj selektivnih vrsta turizma sukladno Strategiji razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. Važno je dodati kako je danas turizam u sinergiji s poljoprivrednom proizvodnjom glavna gospodarska djelatnost u općini Preko kojom se može osigurati povećanje kvalitete života na otoku.

Kada govorimo o razvijanju same turističke ponude, u Strategiji turizma jasno su označena ključna načela, aktivnosti i pojmovi koji se odnose na primjer općine Preko:

Partnerstvo – s obzirom na to da je „turistički proizvod“ agregatna kategorija, njegov razvoj podrazumijeva horizontalnu (međuresornu) i vertikalnu (nacionalno-regionalno-lokalnu) suradnju, ali i suradnju nositelja javne vlasti s privatnim sektorom (poduzetnici), civilnim sektorom, institucijama u sferi zaštite okoliša, kulture, prometa, zdravstva, sigurnosti i sl.

Institucionalno dereguliranje – potrebno je znatno pojednostavniti (deregulirati) postojeći pravno-legislativni okvir te tako stvoriti stimulativan i transparentan institucionalni okvir krojen po mjeri poduzetnika.

Ekološki odgovoran razvoj – radi se prije svega o primjeni suvremenih tehničko-tehnoloških rješenja u gradnji i opremanju (npr. smanjenje toplinskih gubitaka, energetski učinkoviti sustavi grijanja/hlađenja, korištenje obnovljivih izvora energije), racionalnosti u korištenju raspoloživog prostora, poštivanju odrednica nosivog kapaciteta destinacije i mikrolokacije projekta, kao i mogućnosti priključenja na postojeće infrastrukturne sustave. Posebnu pažnju valja posvetiti promicanju rješenja koja vode niskougljičnom razvoju Hrvatske i sudjelovanju turističkog sektora u provedbi proaktivnih mjera Strategije zaštite morskog okoliša u cilju njegovog očuvanja i trajne zaštite.

Više od sunca i mora – potrebno je razviti i komercijalizirati niz novih, međunarodno konkurentnih sustava turističkih doživljaja kao što su kulturni turizam, cikloturizam, pustolovni i sportski turizam, ekoturizam, ali i golf turizam te zdravstveni i ruralni turizam.

Turizam na cijelom prostoru – ubrzavanje razvoja kontinentalnog turizma neće biti moguće bez kapitalnih investicija u resursno-atrakcijsku osnovu uz znatno korištenje sredstava EU fondova. Pritom u prvom redu valja poticati razvoj onih proizvoda i onih područja koji, zbog značajki resursno-atrakcijske osnove i/ili tradicije u turističkom privređivanju, imaju najveće šanse za uspjeh već u kratkom roku.

Autentičnost i kreativnost – uspješno diferenciranje Hrvatske od konkurenčnih destinacija treba temeljiti ponajviše na njegovanju prirodne, sociokulture, klimatske i/ili proizvodne (doživljajne) autentičnosti, odnosno na kreativnosti u razvoju proizvoda, destinacijskom pozicioniranju i komunikaciji s tržištem.

Hotelijerstvo – ključni pokretač investicijskog ciklusa – ubrzan razvoj kvalitetne hotelske ponude podrazumijeva ne samo izgradnju hotelskih objekata pogodnih za međunarodno brenđiranje, već i izgradnju tematiziranih i/ili *boutique* hotelskih objekata u vlasništvu domaćih malih i srednjih poduzetnika, kao i razvoj integriranih resort projekata.

Inovirani tržišni nastup – na pragu ulaska Hrvatske u EU, potrebno je uspostaviti imidž zemlje koja nudi ‘više od ljeta i više od sunca i mora. Rebranding Hrvatske valja temeljiti na interpretiranju središnjeg identiteta Hrvatske kao ‘zemlje ljepote i ispunjenosti’, odnosno identitetskim i vrijednosnim obilježjima kao što su raznolikost, sadržajnost, autentičnost, očuvanost okoliša, bogatstvo vode te dobre hrane i vina, gostoljubivost i ljepota.

Proizvodnja za turizam – hrvatski proizvođači morali bi se više povezivati s turističkim sektorom kako bi se kvalitetni domaći proizvodi predstavili međunarodnoj potražnji, što će postupno utjecati na jačanje njihove konkurenčne sposobnosti. U tom smislu, pristup klasterskog povezivanja treba biti smjer budućeg razvoja.

Kultura kvalitete – uspješno i dugoročno održivo pozicioniranje hrvatskog turizma na međunarodnom tržištu podrazumijeva osjetno unaprjeđenje postojeće razine kvalitete i izvrsnosti. Posebno valja naglasiti potrebu usustavljanja postojećeg sustava obrazovanja za potrebe turizma, ali i uvođenja obveznih programa cjeloživotnog učenja za različite kategorije djelatnika uposlenih u turizmu. Dodatno valja poraditi i na uvođenju kvalitativnih standarda svih kategorija objekata turističke ponude, pri čemu se naglasak stavlja na uvođenje obaveznog licenciranja pojedinih vrsta uslužne ponude, uvođenje certifikacijskih shema i znakova kvalitete, objavljivanje liste najboljih ponuđača i slično.

6.3 Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske

Programom ruralnog razvoja RH (PRR RH) za razdoblje 2014.-2020., vrijednim oko 2.4 milijarde EUR-a, je definirano 16 mjera koje imaju za cilj povećanje konkurenčnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenja životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima uopće.

Prihvatljiva ulaganja unutar mjera Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. sufinancirana su većim dijelom sredstvima Europske unije putem Europskog poljoprivrednog

fonda za ruralni razvoj (EPFRR) dok je ostatak sufinanciran sredstvima Državnog proračuna Republike Hrvatske.

Šesnaest mjera kojima će se postizati zadani ciljevi su:

Mjera 1: Prenošenje znanja i aktivnosti informiranja

Mjera 2: Savjetodavne službe, službe za upravljanje poljoprivrednim gospodarstvom i pomoć poljoprivrednim gospodarstvima

Mjera 3: Programi kvalitete za poljoprivredne proizvode i hranu

Mjera 4: Ulaganja u fizičku imovinu

Mjera 5: Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenog elementarnim nepogodama i katastrofalnim događajima te uvođenje odgovarajućih preventivnih aktivnosti

Mjera 6: Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja

Mjera 7: Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima

Mjera 8: Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje isplativosti šuma

Mjera 9: Uspostavljanje skupina i organizacija proizvođača

Mjera 10: Poljoprivreda, zaštita okoliša i klimatski uvjeti

Mjera 11: Ekološki uzgoj

Mjera 13: Plaćanja povezana s područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima

Mjera 16: Suradnja

Mjera 17: Upravljanje rizicima

Mjera 19: LEADER

Mjera 20: Tehnička pomoć.

Ciljevi programa ukupnog razvoja općine Preko usklađeni su s tematskim područjima aktivnosti PRR RH kako bi izvori financiranja doprinijeli ostvarivanju njegovih aktivnosti.

6.4 Program prostornog uređenja Republike Hrvatske

Iako Hrvatska nema razvijenu naviku strateškog planiranja, ne možemo zanemariti ovaj prostorno-planski dokument kada govorimo o razvoju strateških programa. Za očekivati je da će se tijekom sljedećih godina prostorno-planska dokumentacija povezati i uskladiti sa sektorskim strategijama razvoja, kako bi se ispunili preduvjeti koje je postavila Europska unija. Iako će doživjeti mnoge izmjene, 2013. godine Sabor je donio novi Zakon o prostornom uređenju kojim se van snage stavljuju svi prethodno usvojeni zakoni prostornog uređenja. Prije Programa prostornog uređenja RH na snazi je bila Strategija prostornog razvoja RH iz 1997. godine, te ona ostaje na snazi temeljem novog Zakona o prostornom uređenju do donošenja Strategije prostornog uređenja RH temeljem novog Zakona (čl. 198.st.2. novog Zakona)..

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju, izmijenjeni su mnogi propisi, dijelom i metodologija izrade prostorno-planske dokumentacije koja sada jednostavno treba biti povezana i uskladena sa sektorskim strategijama razvoja, što je i jedan od glavnih preduvjeta pristupa EU financiranja razvoja zemljama članicama. Stoga je i ovaj dokument neizostavan strateški dokument kada govorimo o poveznicama razvoja sa sektorskim nacionalnim strategijama i Programom ukupnog razvoja općine Preko.

Ciljevi Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske¹⁶:

1. Osnovni ciljevi i usmjerenja prostornog razvoja

Ciljevima prostornog uređenja, gospodarsko-razvojni okvir određen je težnjom Hrvatske da poveća kvalitetu življenja i uravnoteži razvoj svih područja Države, da unaprijedi učinkovitost gospodarstva prilagođenog tržišnim uvjetima te se tako uključi u europske razvojne sustave i svjetsku razmjenu.

Ključnu ulogu s gledišta korištenja prostora imaju poljoprivreda, turizam i industrija, a osobito značenje promet i infrastruktura, posebice vodno gospodarstvo zbog višestrukog utjecaja na prostor. U odnosu na položaj Hrvatske, razvojne i prostorne okolnosti, osnovni ciljevi prostornog razvoja su:

1.1 Osnažiti prostorno razvojnu strukturu Države, uvažavanjem oblika i morfoloških cjelina nacionalnog teritorija, postojeće mreže naselja i prometno razvojnih koridora te razmještaja resursa pri čemu treba:

- uspostaviti realan policentričan model prostornog razvjeta sa snažnjom afirmacijom srednjih i malih gradova, te poticati razvoj središnjih naselja s funkcijama prema stupnju centraliteta, osobito u područjima rijetke naseljenosti, velikih udaljenosti između naselja i na područjima izvan glavnih prometno-razvojnih koridora
- unaprijediti uvjete života kvalitetnom unutarnjom organizacijom naselja, osobito s gledišta razmještaja funkcija i pokrivenosti prostora potrebnom infrastrukturom
- težiti uravnoteženom razvitku razvojem gospodarstva na čitavom prostoru Države i užih područja te pri tome koristiti oblike primjerene osobitostima prostora, a nedovoljno korištene potencijale pažljivo staviti u razvojne funkcije koje će unaprijediti ukupnu prostorno gospodarsku strukturu i stanje čovjekova okoliša
- kontrolirati i usmjeravati procese litoralizacije jadranske obale i koncentracije stanovništva u nekoliko jačih obalnih centara
- provoditi mjere za usporavanje rasta velikih gradova uz osnaživanje mreže srednjih i manjih gradova kao i lokalnih središta radi stvaranja uvjeta za kvalitetan razvoj na svim područjima.

1.2 Povećati vrijednost i kvalitetu prostora i okoliša, a razvojne ciljeve prilagoditi značajkama prostora, uz isključenje negativnih utjecaja na prostor i okoliš. Opće ciljeve prostornog razvoja treba usklađivati s posebnim značajkama prostora (pripadnost većim sustavima, osobitost i raznolikost prostornih pojava, razvijenost mreže naselja, povoljan razmještaj gradova) i razvojnim okolnostima (novi geostrateški položaj države, stupanj razvijenosti grana djelatnosti, posljedice rata i posebne razvojne značajke područja), uz uvažavanje procesa tranzicije i naglašene potrebe ubrzanoga gospodarskog razvoja i prometnog povezivanja. Pri tom treba uvažiti povoljan položaj i druge prednosti Hrvatske u europskim i svjetskim relacijama. Nužan je pažljiv izbor razvojnih programa i tehnologija koje će očuvati kvalitetu prostora i okoliša, a razvoj planirati u granicama prihvatljivog opterećenja prostora, neprihvaćanjem zastarjelih i štetnih tehnologija te dosljednim provođenjem načela održivog razvjeta.

1.3 Racionalno koristiti i zaštititi nacionalna dobra, a svrhovito korištenje i namjenu prostora temeljiti na stručnim i znanstvenim osnovama i cjelovitom uvidu u značajke prostora (prirodna i stvorena osnova, pogodnost, ograničenja i osjetljivost prostora za djelatnosti, osobite vrijednosti prostora), usklađeno s europskim kriterijima-standardima, osobito za zaštitu prirodnih resursa i okoliša. Potrebno je uspostaviti ravnotežu izgrađenih i pretežito prirodnih područja, te osigurati svrhovito korištenje resursa i to prvenstveno:

¹⁶Dostupno na: <http://www.mgipu.hr/default.aspx?id=6991>

- racionalnim korištenjem prostora za izgradnju, očuvanjem fizičke i funkcionalne cjelovitosti te kvalitete poljoprivrednog i šumskog zemljišta (spriječiti usitnjavanje areala i osigurati krajobraznu cjelovitost),
- zaštitom vrijednosti prostora, vrijednih prirodnih i stvorenih resursa, očuvanjem biološke raznolikosti te osobito pažljivim korištenjem resursa koji sve više nedostaju ili su sve više ugroženi (cista tla, pitka voda, šumske zajednice i druga).

Osobita pažnja nužna je u korištenju prostora na područjima veće osjetljivosti (seizmički aktivna područja, hidrogeološki sustavi krša, područja propusnih zaštitnih slojeva vodonosnika, područja klizišta i erozije, i druga) radi uvođenja i primjene posebnih mjera korištenja, ograničavanja građenja, te obnove i sanacije krajobraza.

1.4 Uvažiti zajednička obilježja i osobitosti područja, prirodnu cjelovitost, ekološku osjetljivost, razvijenost i ograničenja infrastrukture, turističku atraktivnost i druge značajke pojedinih područja kao osnovu za utvrđivanje zajedničkih kriterija korištenja prostora i razmještaja djelatnosti, u sklopu izrade dokumenata prostornog uređenja i razvojnih programa. Prilikom usklađenja interesa korištenja prostora treba uzeti u obzir pojačan interes za ulaganja na nekim prostorima (obala, gradovi, prostor uz prometne koridore, zaštićene cjeline) te utvrditi stvarnu vrijednost i visoke standarde uređenja zemljišta koji će osigurati svrhovito korištenje i kvalitetno uređenje prostora.

S ciljem zaustavljanja negativnih demografskih procesa i zapuštanja resursa u slabo nastanjenim i nerazvijenim područjima i područjima s trenutno smanjenim interesom za ulaganja treba utvrditi i provesti poticajne mjere, a u planovima uređenja prostora utvrditi mogućnosti razvoja sukladno stvarnoj prostorno-gospodarskoj strukturi i drugim relevantnim okolnostima.

1.5 Razvijati infrastrukturne sustave na cijelom području Države sukladno razvojnim potrebama i europskim mjerilima te pri tom postići:

- sigurno i kvalitetno prometno povezivanje svih područja unutar Države i povezivanje s Europom,
- osiguranje opskrbe vodom za sadašnje i planirane potrebe stanovništva i gospodarstva štедеći vodne resurse i čuvajući njihovu kvalitetu te usporedo s razvojem vodoopskrbe osigurati zaštitu voda i mora izvedbom sustava odvodnje i pročišćavanja,
- zadovoljenje energetskih potreba i sigurnost opskrbe proizvodnjom i unutarnjim povezivanjem svih dijelova Države stvarajući energetsku cjelinu uz najviši stupanj zaštite prostora i uklapanje hrvatskog sustava u europske energetske sustave,
- bolje i racionalnije korištenje postojećih kapaciteta infrastrukture a sve do sada izgrađeno na optimalan način uključiti u planove daljnog gospodarskog i prostornog razvitka,
- jednakovrijednost pristupa ukupnoj infrastrukturi posebice u novim oblicima komunikacija s mogućnošću ravnopravnog sudjelovanja u podjeli informacija i znanja.

Infrastrukturni sustavi moraju zadovoljiti potrebnu sigurnost, neovisnost i fleksibilnost, uz dovoljnu prostornu razvijenost i primjenu posebnih rješenja za pojedina specifična područja kao što su otoci, rijetko naseljena i prirodno osjetljiva područja. Poseban je cilj planiranjem i izvedbom infrastrukturnih mreža usmjeravati razvoj na određena područja, opremati naselja, osobito gradove te ostvariti prepostavke za izgradnju na područjima predviđenim za razvoj naselja i djelatnosti.

1.6 Osigurati učinkovitost sustava prostornog uređenja te s tim ciljem usavršavati organizacijske, zakonske i druge okvire sustavne skrbi o prostoru i prostornom razvoju, a osobito:

- postići cjelovitost obuhvata svih relevantnih aspekata prostornih zahvata, u svim fazama: priprema dokumentacije, izrada planova i stručnih podloga, realizacija

- provoditi integralni planski pristup, te izvršiti prijelaz iz dosadašnjeg prostorno planskog ustrojstva u novi određen političko teritorijalnim ustrojstvom i Zakonom o prostornom uređenju, te novim svjetonazorom u korištenju prostora
- osigurati preglednost planskih postavki na svim razinama i fazama uređenja prostora, te omogućiti donošenje odluka utemeljenih na potpunom poznavanju učinaka (gospodarski, prostorni, ekološki), uz učešće svih legitimnih subjekata, ovisno o vrsti i razini zahvata u prostoru
- stručno i organizacijski sposobiti institucije planiranja i provođenja planova te uspostaviti nužnu koordinaciju sudionika u planiranju, pripremi i realizaciji zahvata u prostoru
- ostvariti kontinuitet djelovanja i omogućiti korištenje relevantnih raspoloživih podataka i spoznaja o prostoru.

1.7 Usmjeriti prostorno-razvojne prioritete prvenstveno na poboljšanje učinkovitosti u okvirima već izgrađenog i korištenog prostora, te na stvaranje uvjeta za nove programe radi pokretanja gospodarskih aktivnosti i poboljšanja kvalitete života na svim, osobito depopulacijskim područjima.

Prioriteti se posebno odnose na:

- obnovu ratom zahvaćenih područja na način kompleksne obnove i stvaranja uvjeta za povratak stanovništva i obnovu ukupnih funkcija naselja tako da zadovoljavaju sadašnje potrebe i omogućavaju daljnji razvoj u novim uvjetima,
- stvaranje uvjeta za pokretanje i unaprjeđenje gospodarstva uz osnaživanje prometnih funkcija s ciljem zaustavljanja negativnih procesa na depopulacijskim, osobito graničnim područjima i otocima,
- iskorištenje raspoloživih i nedovoljno učinkovitih potencijala prvenstveno na lokacijama i kapacitetima koji mogu bez većih ulaganja dati brze, kvalitetne i više značne učinke (luke, postojeće radne zone, središnja naselja, turistički kompleksi i drugo),
- otklanjanje nedostataka postojećih infrastrukturnih sustava (tehnološki, sigurnosni) i njihova potpuna integracija u sustav Države, te izvedba sustava i segmenata bitnih za uključivanje u međunarodnu razmjenu dobara i bolje povezivanje pojedinih područja Države,
- sanaciju kritičnih mjesta ugrožavanja prostora i okoliša (izgradnja na jadranskom turističkom području, bespravna izgradnja, zaštićena baština, poljoprivredne površine, šume, područja eksploatacija mineralnih sirovina i druga),
- svrhovitu zaštitu interesa obrane u skladu s novim geostrateškim i političkim položajem Države.

U odabiru prioritetnih razvojnih programa treba uvažiti više značnost učinaka i najsvršihodnije korištenje prostora s gledišta postizanja razvojnih ciljeva i ostvarenja uvjeta za privođenje planiranoj namjeni kao što su opremanje infrastrukturom, mjere zaštite prostora i okoliša te sanacija razvojem opterećenih i ugroženih prostora. U provedbi glavnih strateških prioriteta treba odrediti prioritete na lokalnoj razini kao i prioritete u okvirima sektora-resora u skladu s općim prioritetima na državnoj razini te kontinuirano provoditi smjernice uređenja i gospodarenja prostorom u skladu sa Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske i zakonski utvrđenim obvezama svih subjekata, na svim područjima i razinama.

6.5 Prostorni plan Zadarske županije

Uz Program prostornog uređenja RH, prostorni plan Zadarske županije također čini osnovni strateški razvojni dokumenti kao polazište za strateški plan ukupnog razvoja općine Preko. Prostorni plan Zadarske županije je temeljni dokument prostornog uređenja jedinice regionalne samouprave kojim se definiraju ciljevi prostornog uređenja i racionalno korištenje prostora poštivajući susjedne županije, prostorni razvoj i zaštitu prostora. Temeljni ciljevi razvoja u prostoru Zadarske županije su sljedeći:

1. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA REGIONALNOG, DRŽAVNOG I MEĐUNARODNOG ZNAČAJA

Planom se određuju ciljevi prostornog uređenja Zadarske županije na temelju utvrđenih ciljeva iz Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske, (u daljem tekstu: Strategija) kao osnovnog dokumenta prostornog uređenja države, te drugih relevantnih dokumenata važnih za prostorni razvoj Županije.

- 1.1 Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih sustava.
- 1.2 Racionalno korištenje prirodnih izvora
- 1.3 Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA ŽUPANIJSKOG ZNAČAJA

Globalnim ciljevima prostornog razvoja županijskog značaja smatraju se:

- porast dohotka u cjelini i po stanovniku uz očuvanje barem postojeće razine kvalitete prirodnih eko-sustava, spomeničke i druge baštine, te kvalitete života što prepostavlja efikasno korištenje prirodnih i proizvodnih resursa raspoloživih za razvoj;
- ostvarivanje skladnog demografskog razvoja;
- osiguranje prostornih pretpostavki za manja i mala razvojna središta;
- repozicioniranje Županije kao turističke destinacije;
- unaprjeđenje kvalitete života.

- 2.1 Demografski razvoj
- 2.2 Odabir prostorne i gospodarske strukture
- 2.3 Razvoj naselja, društvene, prometne i ostale infrastrukture
- 2.4 Zaštita krajobraznih vrijednosti
- 2.5 Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

3. CILJEVI PROSTORNOG UREĐENJA NASELJA NA PODRUČJU ŽUPANIJE

Ciljevi prostornog uređenja naselja na području županije su:

- sustavom dokumenata prostornog uređenja, kroz njihovu izradu i donošenje, racionalno korištenje i zaštita prostora,
 - unaprjeđenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture,
 - podizanje kulture življenja u naseljima na razini srednjeeuropskih zemalja.
- 3.1 Racionalno korištenje i zaštita prostora
 - 3.2 Unaprjeđenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

6.6 Županijska razvojna strategija Zadarske županije

Strategija razvoja Zadarske županije temeljni je planski dokument županijske razine kojim se određuju ciljevi i prioriteti razvoja u svrhu jačanja razvojnih potencijala. Cilj Strategije je doprinijeti društveno-gospodarskom razvoju Zadarske županije u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će omogućiti jačanje konkurentnosti i realizaciju razvojnih potencijala. Županijske razvojne strategije Zadarske županije do 2020. je trenutno u postupku izrade, a njome su definirana **četiri strateška cilja**:

- **Pametan rast – gospodarski konkurentna i inovativna Zadarska županija**
- **Održivi rast – resurno učinkovita Zadarska županija**
- **Uključiv rast – povećana kvaliteta života stanovništva Zadarske županije**
- **Poljoprivreda i ruralni razvoj – konkurentan i održiv razvoj ruralnog područja Zadarske županije.**

Budući da je usklađenost sektorskih ciljeva Programa ukupnog razvoja općine Preko sa strateškim dokumentima viših razina izrazito važna jer daje prednost pri dobivanju finansijskih sredstava iz domaćih i EU fondova za implementaciju razvojnih projekata, I.Q. d.o.o. se obvezuje naznačiti poveznice ova dva dokumenta odmah po usvajanju novog ŽRS-a za razdoblje do 2020.

7 IZVJEŠTAVANJE I PRAĆENJE

Provedbu strateškog plana ukupnog razvoja prati posebno osnovana radna skupina koja uspoređuje planirane i provedene aktivnosti, pri tome uzimajući u obzir indikatore za ocjenu uspješnosti. Oni će biti razvijeni za svaki prioritet, mjeru i aktivnost ponaosob. Generalno, indikatorima će se pratiti trendovi: smanjivanja depopulacije, zapošljavanja i nezaposlenosti, otvaranja novih radnih mesta, otvaranja novih poslovnih subjekata, povećanjem prihoda na području, broj uspješno napisanih i provedenih projekata, iznosi ostvarenih poticaja kroz nacionalne i međunarodne izvore financiranja. Strateški plan ukupnog razvoja će biti predmetom redovitog praćenja kako bi se procijenio napredak u provedbi te identificirale sve potencijalne razlike između planiranih i provedenih aktivnosti, provelo praćenje finansijskih pokazatelja implementacije strateškog plana ukupnog razvoja, provelo praćenje usklađenosti sa zakonskim okvirom te nadređenim strateškim dokumentima, te praćenje postizanja strateških ciljeva.

Redovito praćenje će se provoditi putem:

- pripreme i usvajanja redovitih godišnjih izvješća o provedbi strateškog plana ukupnog razvoja i postizanja ciljeva, temeljem definiranih pokazatelja napretka, formiranih za praćenje ciljeva, odnosno aktivnosti
- izrade i usvajanja redovitih godišnjih izvješća institucija/organizacija/ustanova/gospodarskog sektora s područja općine Preko,
- pripremu i donošenje redovitog kvartalnog izvješća o radu i provedbi strateškog plana ukupnog razvoja, temeljem godišnjeg operativnog plana implementacije strateškog plana ukupnog razvoja,
- pripremu i provedbu redovitih izvješća o provedbi pojedinačnih projekata za realizaciju aktivnosti utvrđenih strateškim planom ukupnog razvoja.

Ocjenu provedbe strateškog plana ukupnog razvoja potrebno je provoditi na godišnjoj razini u svrhu ocjene:

- prikladnosti odabranih prioriteta i aktivnosti,
- napretka u ispunjavanju ciljeva
- prikladnosti ključnih pokazatelja uspješnosti (indikatora) i izvješćivanja u smislu praćenja i vrednovanja provedbe strateškog plana ukupnog razvoja
- primjerenosti, učinkovitosti te transparentnosti implementacije strateškog plana ukupnog razvoja.

Sustavno praćenje i izvještavanje provedbe strateškog plana ukupnog razvoja općine Preko omogućit će transparentnu i učinkovitu provedbu programa. Određeni faktori se moraju uzeti u obzir prilikom ocjene učinkovitosti provedbe strateškog plana ukupnog razvoja, odnosno analizira se i vrednuje:

- opravdanost: utvrđuju se potrebe njegova postojanja
- relevantnost: odnos kvalitete te cjelovitost informacija koje se nalaze u strateškom planu ukupnog razvoja i trenutno stanje u općini Preko
- dosljednost ciljeva, njegovih prioriteta i mjera: međusobna usklađenost i usklađenost s programima više razine
- ostvarenje ciljeva, prioriteta i mjera, te efikasnost u korištenju dostupnih resursa općine (finansijskih, ljudskih itd.).

Praćenje provedbe strateškog plana ukupnog razvoja se obavlja kontinuirano tijekom čitavog razdoblja provedbe, dok se o rezultatima provedbe podnose godišnja izvješća Općinskom vijeću koja sadržavaju informacije o provedenim aktivnostima s podacima o nositeljima provedbe, uključenim finansijskim sredstvima i njihovim izvorima te ostvarenim ili očekivanim rezultatima. Izvješća podnosi Upravni odjel/Radni tim.

8 PRILOZI

Prilog 1 Prikaz procesa konzultacija s dionicima oko revizije strateškog plana ukupnog razvoja

Prilog 2 Akcijski plan provedbe strateškog plana ukupnog razvoja općine Preko za razdoblje od 2016. do 2020. god.

Prilog 1 Prikaz procesa konzultacija s dionicima oko revizije strateškog plana ukupnog razvoja

Prilog 2 Akcijski plan provedbe strateškog plana ukupnog razvoja općine Preko za razdoblje od 2015. do 2020. god.

Strateški ciljevi	Prioriteti	Projekti / aktivnosti	Okvirni rok provedbe	Mogući izvori financiranja
Strateški cilj 1: Razvoj selektivnih oblika turizma i prepoznatljivost u regiji	1.1. Izgraditi i unaprijediti postojeću turističku infrastrukturu	<ul style="list-style-type: none"> • Uređenje i tematizacija plaža • Nova turistička signalizacija • Uređenje plaže Jugo (Elektra – Trajekt) • Proširenje i obilježavanje mreže biciklističkih staza • Izgradnja turističko-informativnog centra i suvenirnice u Poljani • Izgradnja Planinarskog doma na potezu Sv. Mihovil – Željina • Izgradnja turističkog naselja Šumljak – Mačjak • Proširenje biciklističkih staza u polju, obilježavanje biciklističkih putova • Izgradnja biciklističke staze koja povezuje sve zaseoke uz obalu • Turističko naselje Prtljug – Ugljan • Turističko naselje Guduće – TZ Ljoka • Turističko naselje – TZ Suha • Postavljanje vidikovaca: Kuran i Pojilište jama (označavanje i uređenje puta); Stražica (obnova i uređenje); Čelinjak (Ilirska gradina) • Špilja 'Karina jama' – uređenje prilaznog puta, osiguranje ulaza, označavanje 	2015.-2020.	Ministarstvo turizma, Program ruralnog razvoja RH 2014.- 2020., Vlastita sredstva, Prekogranični programi

Strateški plan ukupnog razvoja općine Preko

Strateški cilj 1: Razvoj selektivnih oblika turizma i prepoznatljivost u regiji		<ul style="list-style-type: none"> • Zaštita tradicionalnih pješačkih staza (osobito one od Poljane do sv. Mihovila) i suhozida te tradicionalnih poljskih kućica – bunja • Zaštita starog pješačkog otočnog puta koji povezuje sva naselja na otoku i ona koja su na drugim otocima općine Preko (zaštita staza na Rivnju, Sestrinju, Ošljaku) • Uređenje i valorizacija starih porti (luka) 		
	1.2. Razviti turistički proizvod, poboljšati i povećati smještajne kapacitete i potaknuti otvaranje novih radnih mesta sinergijom turizma i poljoprivrede	<ul style="list-style-type: none"> • Program poticanja izgradnje smještajnih kapaciteta i turističkih sadržaja • Izgradnja hotela u centru mjesta Preko • Program poticanja poljoprivrede i poduzetništva 	2015.-2018.	Ministarstvo turizma, Program ruralnog razvoja RH 2014.- 2020., Vlastita sredstva, Prekogranični programi
	1.3. Izraditi plan upravljanja turističkom destinacijom	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada Programa upravljanja info-punktovima • Izrada Studije predizvedivosti destinacijskog managmenta 	2015.-2018.	Ministarstvo turizma, Program ruralnog razvoja RH 2014.- 2020., Vlastita sredstva, Prekogranični programi

Strateški plan ukupnog razvoja općine Preko

Strateški cilj 2: Poticanje inovativne poljoprivreda	2.1 Izgraditi i unaprijediti fizičku infrastrukturu s ciljem razvoja poljoprivrede i uvoditi nove tehnologije	<ul style="list-style-type: none"> • Izrada plana održivog gospodarenja šumskim i poljoprivrednim zemljištem • Organiziranje tematskih edukacija o kreiranju i pripremi projektne ideje za prijavu na natječaje financirane EU sredstvima • Izrada godišnjeg programa pohađanja stručnih seminara 	2015.-2020.	Program ruralnog razvoja 2014.-2020., Vlastita sredstva
Strateški cilj 2: Poticanje inovativne poljoprivreda	2.2. Poticati razvoj maslinarstva i ribarstva	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt 2000 godina maslinarstva Otoka Ugljana • Projekt „Oleum Liburnicum“ – otvaranje matičnjaka za genetiku maslina • Hrvatski centar maslinarstva i uljarstva - obnova uljare Preko • Projekt Uljara na Magazinu - nova uljara, otvaranje muzeja maslinovog ulja, dormitorij • Uređenje i proširenje ekološkog maslinika PZ Drobnica • Obilježavanje maslinskih putova i obnova maslinika • Obilježavanje antičkih maslinika i lokve Cezunj • Centar za akvakulturu (Mulinje, mjesto Ugljan) 	2015.-2018.	Ministarstvo turizma, Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020., Vlastita sredstva, Prekogranični programi
	2.3. Poticati i unaprijediti proizvodnju i preradu autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda te njihovo brendiranje	<ul style="list-style-type: none"> • Organiziranje okruglih stolova i tribina o važnosti kratkim lancima opskrbe • Izrada smjernica za brendiranje autohtonih proizvoda • Organiziranje i sudjelovanje na sajmovima u svrhu promocije autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda • Organiziranje edukacije poljoprivrednika 	2015.-2020.	Ministarstvo turizma, Program ruralnog razvoja RH 2014.-2020., Vlastita sredstva, Prekogranični programi

Strateški cilj 3: Razvoj infrastrukture	3.1. Izgraditi i održavati sustav prometne infrastrukture	<ul style="list-style-type: none"> • Novi ulaz u centar mjesta Preko • Proširenje ulaza u mjesto Poljana • Izgradnja parkirališta u centru mjesta Preko i prema plaži Jaz, te u centru Poljane • Uređenje i rješavanje vlasništva – nerazvrstane ceste • Izgradnja nogostupa od trajektnog pristaništa do glavnog ulaza u mjesto Preko • Izgradnja nove šetnice u mjestu Sutomišćica i uređenje obalnog dijela na Punti • Sanacija mulića i obalnih zidova u Lučicama • Izgradnja helidroma • Izgradnja marine u centru mjesta Ugljan • Obnova mjesne lučice Ugljan • Uvođenje (sezonske) brodske linije s otocima Rivanj i Sestrunj te Ošljakom 	2015.-2019.	Program ruralnog razvoja RH 2014.- 2020., Ministarstvo turizma, Vlastita sredstva
	3.2. Uspostava i provođenje integriranog sustava gospodarenja okolišem i otpadom	<ul style="list-style-type: none"> • Nova javna rasvjeta (LED) • Izgradnja reciklažnog dvorišta u mjestu Sutomišćica 	2015.-2018.	Fond za zaštitu okoliša i energetsku učinkovitost, Vlastita sredstva
	3.3. Izgraditi i unaprijediti sustav vodoopskrbe i odvodnje	<ul style="list-style-type: none"> • Nastavak izgradnje odvodnje u općini Preko • Izgradnja nove mreže vodovoda i odvodnje u općini Preko (Ošljak, Sestrunj, Rivanj) 	2015.-2018.	Program ruralnog razvoja RH 2014.- 2020., Vlastita sredstva

Strateški cilj 4: Valorizacija i zaštita prirodnih i kulturnih resursa i njihovo održivo gospodarenje	4.1. Zaštita kulturne i prirodne baštine i njezino održivo korištenje	<ul style="list-style-type: none"> • Obnova tvrđave Sv. Mihovil • Izgradnja replike Antičkog tjeska u Mulinama • Arheološki park • Rekonstrukcija vjetrenjače na Ošljaku – mlin na vjetar • Obnova uljare u mjestu Sestrunj • Uređenje infrastrukture uz ugljanske samostane (sv. Pavla Pustinjaka, Školjić, Sv. Jeronim u Ugljanu), njihova zaštita i stvaranje pretpostavki za ostvarivanje projekta zadarski otočni samostani Ugljan-Pašman • Obnova i uređenje pristupa ugljanskim crkvicama sv. Ivan u Preku, Vele Gospe u Ošljaku, sv. Petar u Poljani, sv. Grgur u Sutomišćici, sv. Spas u mjestu Ugljan i dr. • Povezivanje ugljanskih crkvica od Gospe od Sniga u Kukljici do sv. Spasa u Ugljanu • Izgradnja zavičajnog muzeja kao središta ostvarivanja pogleda u otočni identitet 	2015.-2019.	Program ruralnog razvoja RH 2014.- 2020., Ministarstvo turizma, Vlastita sredstva
	4.2. Brendiranje kulturno-prirodne baštine i kreiranje novog turističkog proizvoda	<ul style="list-style-type: none"> • Organiziranje edukacija pružatelja usluga u turizmu • Organiziranje ljetnih škola • Promocija na sajmovima • Organiziranje ruta poput rute ugljanski samostani, rute ugljanske crkvice, rute znamenitih ljudi (Salgheti-Driolli, Ivo Prodan, Antonio Putti – Preko, Preradović – Mali Lukoran, Šimun Kožičić-Benje, Josip Marčelić i dr.) • Brendiranje otočne gastronomije i promocija otočne kuhinje koja se oslanja na more, autohtonu otočnu poljoprivredu i namirnice 	2015.-2020.	Program ruralnog razvoja RH 2014.- 2020., Ministarstvo turizma, Vlastita sredstva

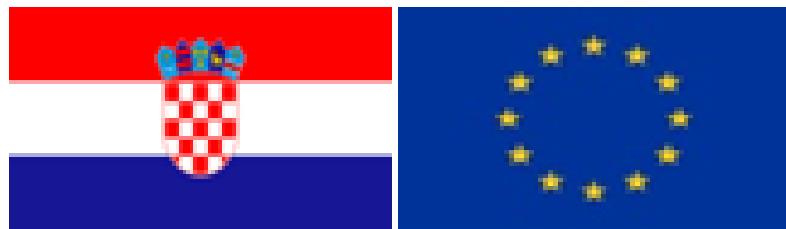
Strateški cilj 5: Poboljšanje kvalitete života	5.1. Razviti društvenu infrastrukturu i sadržaje i povećati kvalitetu života	<ul style="list-style-type: none"> • Uređenje i opremanje društvenih domova u općini Preko • Obnova škole u Ošljaku u galeriju i društveni dom • Uređenje zgrade Općine Preko • Uređenje parka u centru mjesta Poljana • Izgradnja novog groblja i mrtvačnice • Novo sportsko igralište za mlade na otvorenom • Uređenje Doma mladeži u Preko • Opremanje i otvaranje kina (Dom na žalu) • Uređenje i opremanje zgrade DVD-a • Uređenje Doma zdravlja i uvođenje novih specijaliziranih djelatnosti • Izgradnja dječje igraonica i jaslica u mjestu Preko • Uređenje okoliša oko OŠ Valentin Klarin, opremanje područnih škola • Nadogradnja zgrade vrtića, opremanje područnih vrtića • Uređenje nogometnog igrališta s umjetnom travom u mjestu Sutomišćica • Izgradnja terena za mini golf u Malom Lukoranu • Uređenje obale u Malom Lukoranu • Uređenje ambulante u Lukoranu • Izgradnja Doma za starije i nemoćne u mjestu Ugljan • Uređenje i opremanje Psihijatrijske bolnice Ugljan • Unaprjeđenje djelatnosti Psihijatrijske bolnice Ugljan • Unaprjeđenje izvanbolničke zdravstvene djelatnosti 	2015.-2019.	Program ruralnog razvoja RH 2014.- 2020., Europski socijalni fond, Ministarstvo turizma, Vlastita sredstva
---	--	--	-------------	--

Strateški plan ukupnog razvoja općine Preko

	5.2. Poboljšati kvalitetu cjeloživotnog učenja i stjecanja novih znanja i vještina	<ul style="list-style-type: none">● Organiziranje tematskih radionica s ciljem diseminacije informacija o mogućnostima koje pružaju EU fondovi i program● Organiziranje otvorenih vrata organizacija civilnog društva i promocija važnosti civilnog sektora● Izgradnja i uređenje igralište za starije i mladež● Osnivanje otočne čitaonice/knjižnice● Izgradnja trgovačkog centra	2015.-2020.	Program ruralnog razvoja RH 2014.- 2020., Evropski socijalni fond, Vlastita sredstva
--	--	--	-------------	--

Općini Preko su dodijeljena sredstva na temelju Natječaja za provedbu operacije 7.1.1. „Izrada planova za razvoj jedinica lokalne samouprave i naselja u ruralnim područjima“ iz Programa ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2014. – 2020. godine za ulaganje u izradu Strateškog razvojnog programa Općine Preko. Cilj ovog Projekta je pozitivno utjecati na prostorni i gospodarski razvoj Općine Preko. Iznos sredstava potpore iz proračuna Europske unije iznose 85% ukupne vrijednosti potpore za izradu Strateškog razvojnog programa Općine Preko. Sredstava iz proračuna Republike Hrvatske sudjeluju sa 15% od ukupne vrijednosti potpore za izradu Strateškog razvojnog programa Općine Preko.

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
STRATEŠKI PLAN UKUPNOG RAZVOJA OPĆINE
PREKO
ZA RAZDOBLJE 2015. – 2020.

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014. – 2020.
Udio sufinanciranja: 85% EU, 15% RH
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaze u ruralna područja